

DUNDADZNIĒKS

Nr. 11 (13)

2002. gada decembris

Redaktora ziņa

Laiks izbrīvēt laiku

Pirms gadiem divdesmit reiz teicu tēvam: "Man liekas, ka dzīve rīt ļoti lēni." Tēvs pasmaidīja un atbildēja: "Tad tu esi laimīgs. Man šķiet, ka dienas paskrien nemanot." Vienīgais laika trūkums, ko toreiz pazīnu, bija šaha ātrspēlē uz piecām minūtēm.

Nu pats esmu tēva gadu, un tagad man šķiet, ka laiks joņo, aulekšo, drāžas.

Vai nav savādi — esmu pārcēlies uz laukiem, nu labi, lai būtu pilsētnieks laukos, bet laika trūkumu izjūtu vēl asāk nekā pirms pusotra gada Rīgā. Tagad man nav vaļas, lai šahu uzspēlētu.

Es neesmu lāgā attapies, pa kuru laiku paskrējuši divpadsmit mēneši, pa kuru laiku bērni paaugušies, pa kuru laiku esmu stāvējis kūmās divpadsmit Dundagas avīzes numuriem...

Kāds pažiņa reiz teica: mans ritms ir tāds, kā zemnieks ar zirdziņu klidzina. Nu ja, nav jau man tā zirga... Mans zirgs ir dators, un tas joņo trakā ātrumā, rauj mani līdz ar visu to, kas diemžēl nāk tam līdzī, — steigu, paviršību, kļūdām...

Tāpēc no manas puses vienīgais vēlējums sev un citiem — dzīvojiēt saskaņā ar savu patieso ritmu! Dzīvojiēt pēc sava laika. Tā nav pretruna ar

iepriekšējā numurā rakstīto par dziņu pēc vēl vairāk. VISU tāpat nekad nepaveikt. Ir jāprot gan citiem, gan sev pašam reizēm pateikt arī "nē".

Adventa laiks ir labs sākuma brīdis, lai šādu dzīvi lūkotu uzsākt. Iesākumā kaut nedaudz norimt. Biežāk atcerēties par savu brīvo gribu, kas mums dod grūtāko un svarīgāko — spēju izvēlēties. Arī būt kungam pār savu laiku.

Fausts, varbūt viscilvēciskākais no cilvēkiem, tik ļoti gribēja apturēt laiku. Mēs zinām, kā viņam izgāja. Viss nav cilvēka spēkos. Un tomēr... Varbūt istā pieeja ir gluži pretēja. Apstāsimies savā skrējienā. Apstāsimies kaut uz mirkli.

Varbūt tad apstāsies arī mirklis.

Alnis Auziņš

Vēl šajā reizē

3. lpp.

Iepazīsimies: Koalīcija par tīru Baltiju un notekūdeņu saimniecība.

4., 5. lpp.

"Reiz atnāk sākumskolas audzēkņi, grib redzēt Karātavu kalnu. Parādu. Bet kur tad kaziņa? Man toreiz bija Dore. Bērni ierauga un skrien sajūsmā klāt. "Kāpēc kaziņa nerunā?", viņi prasa. "Bet jūs barā metāties klāt, kaziņa no bailēm zaudēja valodu."

6. lpp.

Viņiem tāpat kā mums vajag mīlestības. Viņiem tās vajag vēl vairāk.

7. lpp.

Decembris, Dundaga, dzeja.

GADU MIJĀ

Vecā gada pēdējās dienās līdzām pašvaldības deputātus atskatīties uz aizvadīto laikposmu, minēt pagasta dzīvē svarīgākos notikumus un izteikt novēlējumus dundadzniekiem Jaunajā gadā.

Gunārs Laicāns, pagasta padomes priekšsēdētājs:
— Šajā gada notika 8. Saeimas vēlēšanas. Tas skāra arī mūs. Nu valdība sastādīta un joprojām ceram uz jaunajiem laikiem.

Pašā pagastā man svarīgākais notikums ir avīzes "Dundadziņi" pirmais gads. Mani saista raksti par ciemiem katrā numurā un avīze kopumā. Lai redaktoram pietiek spēka turpināt! Esam kārtīgi svinējuši Dundagas 757. gadadienu jeb pagasta svētkus 6. jūlijā, par tiem jāuzteic Rudīte Balķīte ar saviem palīgiem.

Pagājušais gads neapšaubāmi pagājis sporta zīmē. Jāuzslavē Inguna Klēvere un visi dalībnieki par atsaucību sporta svētkos 16. augustā, jāuzteic dažāda gadagājuma volejbolistu panākumi un nenogurdināmās Ainas Pūliņas Eiropas senioru čempiones tituls piecīnā.

Esam atcerējušies nozīmīgās dzīves jubilejās mūsu novada cilvēkus Vairu Kamaru, Arnoldu Auziņu un Ernestu Ābolu.

Sajūsminos par bijušo vidusskolas audzēkņu salidojumiem, pēdējā laikā sarosījušās atsevišķas klases, bet izcils notikums bija salidojums Kubalu solā — muzejā.

Jāpriecājas par dažādiem projektiem un sevišķi par Eiropas Savienības līdzfinansēto LIFE projektu "Zaļais novads 21".

Notikums par sevi ir vidusskolas jaunais direktors. Iepriekšējie četri skolas vadītāji katrs nostrādāja četrus gadus, Uldim Katlapam vēlēsim vismaz četrreiz četrus! Paldies Imantam Brusbārdim par pēdējiem četriem gadiem.

Jāatzīmē sekmīgi pabeigtā mākslas un mūzikas skolas apvienošana.

Dundaga kļūst aizvien sakoptāka, acis saista jaunais Pasaku namiņš.

Noteikti jāmin fakts, ka pagastā beidzot dzimst vairāk nekā mirst.

Gribētos iedibināt jaunu tradīciju. Aicinu ikvienu padomāt, kā turpmāk gada nogalē novērtēt aizgājušo gadu, lai noteiktu gada notikumu un arī gada cilvēku Dundagā.

* * *

Jaungada vēlējums: dzīvosim jau ar domām par svarīgo 2005. gadu, kad notiks vietējo pašvaldību vēlēšanas, kad Dundaga svinēs 760. vidusskola — 60 gadu jubileju, bet Dundagas pašvaldība jaunajos apstākļos būs aizvadījusi 15 gadus.

Lai labklājība ienāk katrā mājā! Priecīgu Jauno gadu!

Gunta Skujiņa:

— Vissvarīgākais notikums aizvadītajā gadā bija Dundagas svētki.

* * *

Lai Jaunajā gadā stipra veselība un panākumi dzīvē!

Imants Zingniks:

— Vecajā gadā pagasta dzīvē nozīmīgākie bija sporta svētki un Dundagas dienas.

* * *

Vēlu visiem priecīgus Ziemassvētkus un sekmīgu Jauno gadu!

Ēriks Bērzkalns:

— Par nozīmīgākajiem notikumiem mūsu pagastā 2002. gadā uzskatu logu nomaņu vidusskolā, kā arī pils jūms remontu. Šos darbus varēja veikt tāpēc, ka pagasts ar dažādu projektu palīdzību spēja piesaistīt līdzekļus no ārpusēm.

* * *

Visiem pagasta iedzīvotājiem novēlu klusus un baltus Ziemassvētkus. Lai katram piepildās savs Ziemassvētku brīnums un lai Jaunajā gadā izdodas paveikt to, kas šogad varbūt palika neizdarīts! Meža īpašniekiem novēlu nākamgad čaklāk atjaunot izcirstās platības!

Imants Brusbārdis:

— Aizejošais gads bijis bagāts man pašam, Dundagai un valstij. Latvijai nozīmīgākais bija uzaicinājums iestāties NATO un Eiropas Savienībā.

Dundagā visus gada notikumus saistu ar skolu. Pirmkārt, pabeidzām investīciju projektu skolas atjaunošanai, svarīga bija katlumājas iekārtošana. Lai nu nākamgad izdotos iegūt līdzekļus interjera sapošanai. Otrkārt, skola spējusi atjaunot labās tradīcijas sportā. Zēnu volejbolistu panākumi dažādās valsts līmeņa sacensībās vieš cerības, ka Dundagā volejbols zels un plauks. Treškārt, nenovērtējams ir diriģentes Sandras Lielanses ieguldījums zēnu kora vadīšanā, koris guva panākumus rajona un zonas skatē.

* * *

Jaunajā gadā vēlu lielāku ekonomisko rosību pagastā. Iespējas ir, vajag uzņēmību un gudrību.

Apsveicam Eritu Tropiņu un Dači Čoderu!

Laikraksts jau bija gandrīz sagatavots, kad saņēmām priecīgu ziņu: Dundagas mākslas un mūzikas skolas audzēkne un viņas skolotāja saņemšanas uzaicinājumu 19. decembrī Rīgas Latviešu biedrības namā piedalīties "Kultūras ministrijas un Kultūrkapitāla fonda balvas par sasniegumiem starptautiskos konkursos, izstādēs un skatēs mākslu nozarē pasniegšanas ceremonijā". Sveicam!

Austra Auziņa:

— Gada labākais notikums: Dundagas svētki jūlijā.

* * *

Mans novēlējums Jaunajā gadā: "Es vēlu tev, lai tevi nekad nesaistītu un nespīestu pie zemes pieradumi, dusmas vai citu spriedumi un lai tu atbrīvotos no visa tā, kas tevi dara atkarīgu un slimu, un lai tu nekad nezaudētu prieku arvien no jauna iepazīt dzīves krāsainību." (Rainers Hāks.)

Austris Kristapsons:

— 2002. gads pagasta dzīvē ne ar ko īpašu neizcēlās, lai gan teic, ka skaitlis, kas no abiem gadiem vienādi lasāms, nes īpašu labestību un patīkamus brīžus. Kā uzskatāmāko pagasta dzīvē varētu minēt vidusskolas logu nomaņu, pils jumta daļēju sakārtošanu. Īpaši patīkama ir SIA "Jaunemari" ienākšana mūsu pagastā, tā radot jaunas daba vietas un reizē sakopjot bijušo universālveikala ēku, ko gluži kā vizītkarti pamana ikviens, iebraucot Dundagā. Vēl veiksmīgas izdevās Dundagas svinības jūlijā.

Pie nepadarītā jāmin gadu no gada solītā tualetes izbūve centrā. Arī tā ir vizītkarte un diemžēl viena no nesakoptākajām vietām, tāpat arī mirušo izvadīšanas vieta — kapliča.

Par bīstamu objektu uzskatu bijušo sīrupa fabriku, par to 2002. gadā nelēma, bet šī vieta saistās ar tūristu apskates vietām — Krokodilu, parku, pili.

Ceru, ka 2003. gads dos daudz vairāk enerģijas un vēlēšanās pagasta lēmējvarai un izpildvarai sapost šos objektus un pilnveidot pagasta infrastruktūru.

* * *

Ziemassvētkos visiem prieku un dvēseles mieru! Lai veiksmīga un panākumiem bagāta ir nākamā gada katra diena, lai ikviena nākamā ir labāka par iepriekšējo. Lai nav nevienas neveiksmes. Lai jaunais gads dotu vecajā gadā solīto. Lai cilvēkos nezustu ticība, iedvesma, mērķtiecība, labestība pret tuviniekiem, pagastu un valsti. Lai labas domas un stipra veselība!

■ Dundagas mākslas un mūzikas skolas mākslas nodaļas audzēkņi vēl visiem priecīgus svētkus un aicina uz savu darbu izstādi pili. Sk. arī 7.lpp.

Sandras Dadzes foto

Asja Felta:

— Jauki bija gan sporta svētki, gan Dundagas svētki. Ievēribas cienīgs notikums ir mūsu volejbola komandas iekļūšana un cīņšanās valsts čempionātā pirmajā līgā. Vai ir vēl kāds pagasts Latvijā, kam tādi panākumi? Slavējams ir arī pašvaldības atbalsts volejbolistiem.

* * *

Jaunajā gadā visiem vēlu darbu un laimi personiskajā dzīvē.

Guntis Pirvits:

— Manuprāt, pirmajā vietā liekama sporta diena, ko vajadzētu rīkot katru gadu, izdevās arī Dundagas svētki.

* * *

Jaunajā gadā dundadzniekiem vēlu darbu, veiksmi jaunā novada veidošanā, kā arī nemeklēt tikai sliktu dzīvē, bet pašiem sasparoties, lai Dundagā notiktu labas lietas!

Runas vīriem ir spēks rokās

Nolikums Par Dundagas pagasta ģerboni

Izdots 20.06.2002., pamatojoties uz Latvijas Republikas likuma "Par pašvaldībām" 46. pantu.

- Dundagas pagasta ģerbonis ir viens no Dundagas pagasta simboliem.
- Ģerboņa apraksts.
Dundagas pagasta ģerbonis ir – sarkanā laukā dziedošs zelta mednis.
- Ģerboņa attēla lietošanas kārtība.
  - Dundagas pagasta padomei (turpmāk – pagasta padomei) ir Dundagas pagasta ģerboņa lietošanas tiesības.
  - Dundagas pagasta ģerboni attēlo pagasta padomes un tās iestāžu zīmogos, uz veidlapām, interneta mājas lapā, goda rakstiem, atzinības zīmēm un citiem reprezentācijas materiāliem, deputātu krūšu nozīmēm, apliecībām un vizītkartēm, avīzes «Dundadznieks» titullapā, kā arī pie padomes un tās iestāžu ēkām un telpās, uz pašvaldībai piederošiem transportlīdzekļiem.
  - Dundagas pagasta simbolikas komisijas pienākumus veic izglītības, kultūras un sporta komiteja.
  - Ievērojot pagasta padomes simbolikas komisijas atzinumu, ar pagasta padomes lēmumu var lie-

tot Dundagas pagasta ģerboņa attēlu arī citos gadījumos, kas nav paredzēti šajā nolikumā.

- Dundagas pagasta ģerbonim un tā attēliem neatkarīgi no izmēriem proporcionāli jāatbilst apstiprinātajam ģerboņa etalonparaugam. Dundagas pagasta ģerboņa attēla atbilstību šī nolikuma 2. punktā noteiktajam aprakstam nosaka Dundagas pagasta padomes simbolikas komisija.
- Par Dundagas pagasta ģerboņa izmantošanu.
  - Nozīmes, vimpeļus un citu atribūtiķu, kā arī dažādus suvenīrus un sadzīves priekšmetus ar Dundagas pagasta ģerboņa attēliem vai to elementiem var izgatavot fiziskas un juridiskas personas tikai ar Dundagas pagasta padomes simbolikas komisijas atļauju un pagasta padomes lēmumu un samaksājot nodevu, saskaņā ar Dundagas pagasta saistošajiem noteikumiem Nr.1. "Par pašvaldības nodevām".
  - Dundagas pagasta padomes simbolikas komisija nosaka standartu un kvalitātes prasības produkcijai, uz kuras var atveidot Dundagas simboliku un tās ele-

mentus.

- Fiziskā vai juridiskā persona ir tiesīga pārsūdzēt Dundagas pagasta padomes simbolikas komisijas lēmumu par atteikumu izmantot Dundagas pagasta ģerboni pagasta padomē.
- Dundagas pagasta padomes simbolikas komisija.
  - Dundagas pagasta padomes simbolikas komisijas galvenie uzdevumi:
    - nodrošināt Dundagas pagasta padomes tiesības lietot Dundagas pagasta ģerboni šajā nolikumā paredzētajā kārtībā;
    - lemt par Dundagas pagasta ģerboņa vai tā elementu lietošanas atļauju piešķiršanu juridiskajām un fiziskajām personām šajā nolikumā paredzētajā kārtībā;
    - veikt uzraudzību par minētajos gadījumos lietotā Dundagas pagasta ģerboņa atbilstību apstiprinātajam Dundagas pagasta ģerboņa attēlam.
  - Dundagas pagasta padomes simbolikas komisija:
    - izskata juridisko vai fizisko personu iesniegumus par atļauju piešķiršanu Dundagas pagasta ģerboņa attēla vai to elementu izmantošanai suvenīru, nozīmju, vimpeļu, plakātu un citas iespiedprodukcijas ražošanā;
    - nosaka standarta un kvalitā-

tes prasības priekšmetiem, uz kuriem tiek izmantots Dundagas pagasta ģerbonis šajā nolikumā paredzētajā kārtībā, uzrauga Dundagas pagasta ģerboņa attēlu un to proporciju atbilstību apstiprinātajam attēlam neatkarīgi no ražoto priekšmetu izmēriem;

- izskata juridisko un fizisko personu iesniegumus par atļauju piešķiršanu lietot Dundagas pagasta ģerboņa attēlus dažādu svinīgu pasākumu, sarīkojumu un ielu gājēju noformēšanai, ēku fasāžu, kā arī iekštelņu noformēšanai sabiedrisko pasākumu norises vietās;
- izskata jautājumus par Dundagas pagasta ģerboņa lietošanas noteikumu pārkāpumiem un pieņem lēmumus par sankciju piemērošanu vainīgajām juridiskajām vai fiziskajām personām Dundagas pagasta padomes saistošajos noteikumos Nr. 2 "Par sabiedrisko kārtību Dundagas pagastā" paredzētajā kārtībā;
- Dundagas pagasta padomes simbolikas komisiju izveido Dundagas pagasta padome, kura nosaka komisijas skaitlisko un personālsastāvu, kā arī apstiprina nolikumu par komisijas darbu.

Izdots 20.07.2002., saskaņā ar likuma "Par pašvaldībām" 14. pantu.

Par pašvaldības nodevām

Par pašvaldības simbolikas izmantošanu reklamā, preču zīmēs, suvenīru ražošanā vai citiem komerciāliem mērķiem:

- Nodevas objekts
  - Par atļaujas izsniegšanu izgatavošanai līdz 100 eksemplāriem **Ls 10,00**, pārsniedzot norādīto skaitu — virs 100 eksemplāriem — **Ls 0,10 par katru eksemplāru**.
  - Par izmantošanu reklamā masu informācijas līdzekļos 1 reizes publikācijai — **Ls 25,00**.
- Nodevas maksātāji — fiziskas un juridiskas personas, kuras grib izmantot pagasta simboliku reklāmas u.c. vajadzībām.
- Nodevas jāmaksā pagasta padomes kasē vai Latvijas krājbankas Kuldīgas filiāles Dundagas KAC (kods U B A L L V 2 X), k o n t s 2809-161850-001.
- Nodevu ieskaita pašvaldības budžetā.
- Nodevas iekasēšanas termiņš — 15 dienas no atļaujas saņemšanas.
- Atbrīvošana no nodevas tiek veikta saskaņā ar nolikumu *Par Dundagas pagasta ģerboni*.
- Atļauja par simbolikas izmantošanu jāatjauno ar katru jaunu tirāžu.
- Noteikumi ir spēkā līdz to grozīšanai

Par zaļu pat vēl zaļāks

Sveicam labākos skolēnus!

...Skan zvani, smaržo egļu skuju un piparkūkas, un ir Ziemassvētki. Tas ir laiks, kad sūtām apsveikuma kartītes ar laba vēlējumiem un meklējam dāvanas saviem bērniem, draugiem, vecākiem. Tas ir arī laiks, kad tiek novērtēts skolēnu veikums un sasniegumi mācību gada pirmajā semestrī. Kas gan var būt labāka dāvana vecākiem par bērna liecību ar labām un teicamām atzīmēm mācību priekšmetos?

Arī Dundagas vidusskolā novērtējam skolēnu sniegumu.

Šajā pusgadā četri skolēni visos mācību priekšmetos saņēmuši vērtējumu "ļoti labi", "teicami" un "izcili". Tie ir Aiga Bāliņa (6.b), Rūta Šermukšne (6.c), Marta Zumberga (7.a) un 11. klases skolēns Reinis Zumbergs.

Gandrīz katrā klasē ir bērni, kas pabeiguši pusgadu ar labu un teicamu vērtējumu. 5.a klasē tie ir Sabīne Freiverte, Agnese Neparde, Singrita Nikolajeva, Guna Puršele, Rihards Savickis un Dārta Vidiņa; 5.b klasē — Zane Grīnīte, Anete Kinčus, Artūrs Ķierpe, Linda Nierliņa, Laura Roze, Artūrs Šnikvalds un Agnese Ziemele, savukārt 5.c klasē — Līva Grīnvalde, Linda Kēnigsvalde, Inese Kristiņa un Elīza Laicāne.

6. klašu grupā atzīmējami Evita Feldentāle, Uldis Kārklevalks, Marika Nierliņa, Līga Paegleskalne, Linda Pirvite, Kārlis Rērihs, Sigita Tīdemane (6.a), Lauris Seržants un Kristīne Tālberga (6.b), Magda Frišenfelde, Dagmāra Grīse, Jurģis Remess, Ilze Rulle, Iveta Ūzāne un Inga Zēfelde (6.c).

7.a klasē jāuzteic Ieva Pētersone, Evija Feldentāle, Rolands Ignatjevs un Mārcis Freiverts. 7.b klasē labi veicies trim puisiem — Kristapam Bolšingam, Jurim Šleineram un Hansam Smitam, bet 7.c klasē — Mārai Aba-

jai, Jānim Balodim un Ilzei Iesalnieci.

Arī 8. un 9. klasēs mācās skolēni, kuru vidējais vērtējums mācību priekšmetos sasniedz 7,5 balles un vairāk, — Līga Felta (8.a), Rūta Abaja, Ance Freiberga, Inga Kristiņa, Dace Straziņa, Zinta Šermukšne (8.c), Linda Ozolniece un Māris Urbāns (9.a), Andriāns Jankovskis un Kaspars Birziņš (9.b) un Ilona Bumbiere (9.c).

Vidusskolas grupā jāpiemin Maija Vinovska no 10.a klases, Ina Brence un Baiba Zakare (10.b), 11. klases skolēni Ieva Auziņa un Toms Upners, 12.b klases skolnieces Madara Feldentāle, Līga Jansone un Madara Skujiņa, kā arī 10. neklātienas klases skolniece Laima Mierkalne un Inga Lepere no 11. neklātienes klases.

Lai šiem skolēniem izdodas nezaudēt sasniegto, savukārt visiem pārējiem vēlām neatlaidību, drosmi un pacietību paveikt iecerēto!

Priecīgas brīvdienas un uz tikšanos Jaunajā gadā!

Sandra Salceviča

Panāku- mi bioloģijas olimpiādē

Rajona bioloģijas olimpiādē 9., 11. un 12. klasēm Dundagas vidusskolu pārstāvēja pieci skolēni. Četri ieguva godalgots vietas.

9. klašu grupā 3. vietu ieguva **Armins Feldentāls**, 11. klašu grupā 1. vietu izcīnīja **Reinis Zumbergs**. Jāpiebilst, ka 2000. gadā Reinis 9. klašu grupā valsts olimpiādē ieguva atzinības rakstu. 12. klašu grupā 1. vietu ieguva **Līga Jansone**, bet 2. vietu — **Rūta Bāliņa**.

Valda Parema

Grozījumi izglītības likumā

Visapkārt mirdz Ziemsvētku pušķotās eglītes, spīguļo eglīšu lampiņas un tuvojas gadu mija. Šajā laikā mēs visi, ticot brīnumam, gaidām, ka sāksies kaut kas jauns, nebijis posms mūsu dzīvē, un tad gan, tad gan sāksim...

Skolā ir noslēdzies mācību gada pirmais semestris. Kādam tas bijis veiksmīgs, kādam — mazāk sekmīgs. 9. un 12. klašu skolēnus tūlīt sagaida pēdējais darba cēliens, lai iegūtu savu pirmo nopietno izglītības dokumentu.

Arī pārējo klašu skolēniem ir vērts rūpīgāk pārdomāt nākotnes ieceres, jo Latvijas Republikas *Vispārējās izglītības likumā no nākamā mācību gada stājas spēkā grozījumi 39. pantā, kas skar 9. klases beidzējus: "Ja izglītojamais nav ieguvis vērtējumu kādā no mācību priekšmetiem gadā vai kādā no valsts pārbaudījumiem vai arī vairāk kā trijos no tiem saņēmis vērtējumu, kas atbilstoši*

valsts izglītības standartā noteiktajai izglītojamā mācību sasniegumu vērtēšanas kārtībai ir zemāks par 4 ballēm, viņam tiek izsniegta liecība." Līdzīgi ir arī, **beidzot vidusskolu, kas atspoguļojas likuma 48. pantā: "Ja izglītojamais nav ieguvis vērtējumu kādā no mācību priekšmetiem gadā vai kādā no valsts pārbaudījumiem vai arī vairāk kā divos no tiem saņēmis vērtējumu, kas atbilstoši valsts izglītības standartā noteiktajai izglītojamā mācību sasniegumu vērtēšanas kārtībai ir zemāks par 4 ballēm, viņam tiek izsniegta liecība."**

Tātad šie grozījumi paredz, ka skolēns, beidzot 9. klasi, nevarēs saņemt apliecību par pamatzglītību, ja viņam vairāk nekā 3 priekšmetos vērtējums būs zemāks par 4 ballēm. Viņš saņems liecību, ka bijis skolā 9 gadus. Līdzīgi, 12. klasi beidzot, audzēknis nevarēs saņemt

atestātu par vidējo izglītību, ja vairāk nekā 2 priekšmetos vērtējums būs zemāks par 4 ballēm.

Šie grozījumi tātad ir spēkā no nākamā mācību gada.

Bet jau šajā mācību gadā stājas spēkā grozījumi *Vispārējās izglītības likumā*, kas paredz, ka skolēnu var atstāt uz otru gadu tajā pašā klasē, ja par to lemj skolas pedagoģiskā padome un par to informē vecākus.

Vecāki, lūdzu interesējieties par savu bērnu sekmēm un atcerieties, ka jūsu bērnu sekmes nav tikai skolas vai skolēnu ziņa.

Pateicos visiem vecākiem, kuri regulāri dzīvo līdzī norisēm skolā un savu bērnu sekmēm. Paldies!

Sagaidot Jauno gadu, novēlu visiem veselību, panākumus un veiksmi!

Uldis Katlaps,

Dundagas vidusskolas direktors

Mazo mākslinieku veikums

Izveidojusies jauka tradīcija — Dundagas mākslas un mūzikas skolas mākslas nodaļas audzēkņi piedalās gadskārtējā izstādē "Gaismas vizma" Luda Bērziņa muzejā Dubultos. Šoreiz, gatavojoties izstādei, bērni skolotāju Sandras Dadzes, Ingas Grīseles un Daces Čoderas vadībā centās attēlot gaismu visdažādākajās tehnikās. Lielākā daļa zīmēja, citi izmantoja krāsas, gleznojot, vēl citi aplicēja. Pavisam piedalījās 23 audzēkņi.

Pirmo vietu ieguva Madara Nierliņa un Liene Liepiņa, veicināšanas balvas — Evita Tropiņa, Kristiāna Dadze,

Dagmāra Grīsele, Alise Salceviča un Ieva Jaunvalka.

Mācību gada sākumā diplomu un laureātes titulu par darbu "Mans sapņu dārzs" otrajā starptautiskajā mākslas konkursā bērniem Polijā izpelnījās skolotājas Daces Čoderas audzēkne Evita Tropiņa. 19. novembrī Evita ar Daci piedalījās Rīgas Latviešu biedrības namā svinīgā ceremonijā un saņēma Kultūras ministrijas un Kultūrkapitāla fonda Atzinības rakstu par šo sasniegumu.

Sandra Dadze

Ar gaišām domām Ziemassvētki nāk,
Lai tumsas kupenas
Mēs izbrīst spētu,
lai saprastu —
vien labestība nāk
ar sauli sirdi
piestartot un sētu.

K. Apškrūma

Miļi sveicam s/o "Dundagas vārpa" biedrus un visus dundadzniekus baltajos Ziemassvētkos! Laimīgu un panākumiem bagātu Jauno — 20003. — gadu!

S/o "Dundagas vārpa"

Paldies Skaidrītei Mediņai par vērtīgu un noderīgu dāvinājumu bērnu dienas centram!

Daina Dēvita

Uz zaļa zara

Notekūdeņi citā skatījumā

Eiropas Savienības LIFE līdzfinansētā projekta "Zaļais novads 21" ietvaros 16. un 17. decembrī Dundagā notika Koalīcijas par tīru Baltiju rīkots seminārs par notekūdeņu saimniecību "Ilgspējīga ūdens attīrīšanas sistēma maziem uzņēmumiem, iestādēm un privātmājām".

Koalīcija par tīru Baltiju (Coalition Clean Baltic, CCB) ir 1990. gadā deviņu valstu dibināta nevalstiska vides organizācija. Tajā patlaban ietilpst 24 Baltijas jūras reģiona organizācijas, arī no Latvijas, kopumā aptverot vairāk nekā 500 000 biedru. CCB galvenā darbības joma ir videi draudzīga notekūdeņu apsaimniekošana.

Semināru vadīja koalīcijas priekšsēdētājs Gunars Norens un eksperts Mats Johansons (abi Zviedrija).

G. Norens: "Mēs meklējam sadarbības partnerus un vietas, kur attīstīt uzskatāmas darbības projektus. Saredzu iespēju sadarboties ar LIFE projektu un konkrēti Dundagu, jo īpašu uzmanību veltām mazām apdzīvotām vietām. Tajās notekūdeņu attīrīšanai parasti pievērš nelielu vērību.

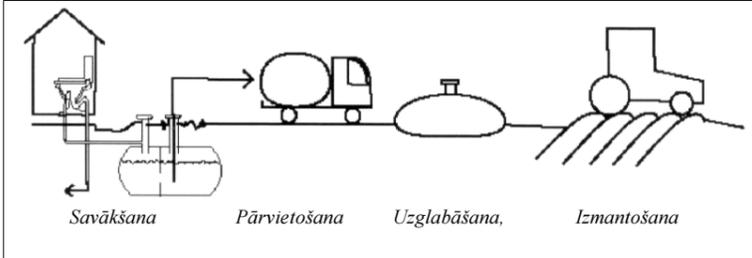
Mūsu galvenais nolūks ir mainīt cilvēku domāšanu. Vislabāk jau būtu neradīt atkritumus vispār vai arī saimniekot tā, lai to būtu pēc iespējas mazāk, lai tie būtu mazāk kaitīgi. Turklāt, ieviešot jaunas tehnoloģijas, jārada tāda sistēma, lai atkritumus varētu tālāk izmantot

lauku saimniecībā.

Latvijā ir labs paraugs, kur jaunā pieeja jau darbojas, — Grostonā.

Dundagā uzskatāmās darbības projektus varētu īstenot vairākās vietās, piemēram, Vīdales skolā, ko apmeklēs arī semināra dalībnieki."

Semināra gaitā M. Johansons

klāstīja videi labvēlīgas notekūdeņu sistēmas priekšrocības, kāpēc un kā attīrīt notekūdeņus.

Parastā pieeja ir vienkārša — notekūdeņus pēc apstrādes septiskajā cisternā iefiltrē augsnē. Tas ir gana droši, ja ir piemērots gruntsūdens līmenis un augsnes nosacījumi.

Gan no ūdens taupības, gan no iedzīvotāju veselības viedokļa ieteicams cits risinājums. Tā sākums, kā

jau teikts, ir jauna uztvere, pēc tam — jauna plānošana, kurā ietilpst arī jauna tipa tualetes izbūve. Proti, urīnu jeb t.s. *melnos ūdeņus* (urīns + fekālijas) nodala atsevišķi, turklāt urīnu, kas satur 70% barības vielu, vēlāk var izmantot lauksaimniecībā.

SIA *Aprite* ražotie tualetes podi ļauj arī ievērojami taupīt ūdeni. Jāpiebilst, ka ūdens tualetei ir nedaudz vairāk nekā gadsimtu ilga vēsture. Cilvēks diennaktī patērē 150 līdz 200 ūdens. Ceturtdaļa no tā ir tā saucamais *melnais ūdens* (tualetē), 75% *pelēkais ūdens* (vannā, dušā, mazgājot traukus, veļu). Šo daudz-

mu iespējams samazināt, turklāt ļoti svarīgi izraudzīties videi draudzīgus mazgājamus līdzekļus (*Mimi Risk, Neutral, Frosch, LV, SA 8*, Latvijā ražotais "Kastanis"). Tie nebūt nav sliktāki par skaļi reklamētajiem, videi kaitīgajiem pulveriem, un, pareizi lietoti, neizmaksā arī dārgāk.

Pārstāstīt semināru visos sīkumos diez vai būtu lietderīgi. Lauzt iesīkstējušos ieskus arī nav viegli. Droši vien vislabāk vienreiz redzēt nekā

simtreiz dzirdēt.

Tāpēc dažas svarīgas norādes interesentiem: par jauna tipa tualetes podiem var tautājam *Aivītai Eglītei* — *Jansonei*, tālrunis 9283915; SIA *Aprite* piedāvā arī profesionālu palīdzību, izplānojot videi — tātad sev! — draudzīgu un izdevīgu ūdens un kanalizācijas saimniecību. Savukārt *Grostonas skola* ir viens no pirmajiem paraugiem Latvijā, kur principiāli atšķirīgi iekārtota notekūdeņu sistēma. Ja nu kāds tiešām to ļoti vēlas, viņš atradīs iespēju aizbraukt uz Madonas rajonu, iepriekš sazinoties ar mācītāju Valdi Strazdiņu, šī projekta īstenotāju. Var arī tautājam padomu žurnāla "Vides Vēstis" laudim, kas rūpējas, lai mūsu zemē iesakņotos jauna pieeja notekūdeņu apsaimniekošanā.

Semināra otrajā dienā dalībnieki devās uz Vīdales skolu, kur iepazīnās ar pašreizējo notekūdeņu sistēmu. Pēc tam visi to apsprieda un, sadalījušies grupās, izstrādāja savus risinājumus. Ja Vīdales skolas nams netālā nākotnē tiešām iegūs *otro elpu*, būtiski atšķirīga sistēma ir nepieciešama, jo pašreizējos apstākļos ūdens ņemšanas vietu — aku — apdraud gan skolas tualetes, gan lauka *sirdsmājiņas*, kas atrodas dažu metru attālumā.

Alnis Auziņš

Latvijā

20. decembrī Rīgas pili, Valsts prezidentes aicinātas, Ziemassvētku noskaņās pulcējās 26 Latvijas daudzdzērnu ģimenes — pa vienai no katra Latvijas rajona. Svinīgajā pieņemšanā Talsu rajonu pārstāvēja mūsējie — Abaju ģimene. Saruna ar Guntu Abaju nākamreiz.

29. novembrī Rumbulā, piedaloties Valsts prezidentei Varai Vīķei-Freibergai un citām augstām valsts amatpersonām, atklāja nacisma upuru memoriālo ansambli.

5. decembrī agri no rīta postošs ugunsgrēks izcēlās Cēsvides pilī.

6. decembrī Lielajā ģildē kopā ar Latvijas Nacionālo simfonisko orķestri koncertēja viens no ievērojamākiem pasaules klarnetistiem Kari Kriku (Somija).

Decembra vidū tika aizturēti vairāki valsts policijas darbinieki aizdomās par darījumiem saistībā ar narkotikām.

18. decembrī apgāds "Nordik" iepazīstināja lasītājus ar Knuta Skujenika "Rakstu" pirmo sējumu.

22. decembrī izcēlās ugunsgrēks Kandavas pansionātā, paņemot četru cilvēku dzīvības.

Par Eiropas gada cilvēku Latvijā atzina dziedātāju Mariju Naumovu.

31. decembrī darbu pārtrauc Latvijas TV2, bet no 1. janvāra sāk raidīt programma "LTV7".

Novembra beigās Latvijas šahiste

Pasaulē

Laura Rogule izcīnīja pasaules čempiones titulu četrpadsmitgadīgo šahistu grupā.

29. novembrī Eiropas cilvēktiesību tiesa Strasbūrā atzina, ka Latvijas valsts pārkāpusi vairākus Eiropas Cilvēktiesību konvencijas pantus, neievērojot Aleksandra Laventa tiesības.

3. decembrī Čehijas masu saziņas līdzekļi vēstīja, šajā valstī cietumos atļauts lietot interneta čata pakalpojumu.

3. decembrī Dānija noraidīja Krievijas pieprasījumu izdot tai Ičkērijas prezidenta pilnvaroto pārstāvi Ahmedu Zakajevu.

4. decembrī Āfrikā un Austrālijā novēroja šogad vienīgo pilno Saules aptumsumu.

7. decembrī kādā privātklubā Tokijā (Japāna) uzstādīja pasaulē dārgāko Ziemassvētku eglī, kuras rotājumu vērtība pārsniedz 6,5 miljonus latu.

9. decembrī NATO ģenerālsēkretārs Džordžs Robertsons, uzturēdamies Maskavā, atzina Latvijas īpašu progresu nacionālo minoritāšu jautājumu risināšanā un uzaicināja Krieviju pārkārtot armiju.

9. decembrī pēc Eiropas Savienības iestāšanās sarunu pirmā raunda Dānijas prezidentūra raksturoja Latviju kā valsti, kam iestāšanās sarunas jāturpina.

14. decembrī Kopenhāgenā desmit valstis, arī Latvija, saņēma uzaicinājumu iestāties Eiropas Savienībā.

Decembra beigās Latvijas Nacionālās operas mākslinieki viesojās Lielbritānijā, izrādot Pētera Čaikovska baletu "Riekstkodis".

Gada nogalē Zviedrijā atrada līdz šim nezināmu Astrīdas Lindgrēnes darbu — stāstu par to, kā Pepija Garzeke svin Ziemassvētkus.

22. decembrī svētrunā Romas pāvests Jānis Pāvils II izteica nožēlu par Ziemassvētku komercializāciju.

Cilvēks — Daba — Kompozīcija jeb Kā mēs eglītes taisījām

Radoši meditātīva atpūta mandarīnēllas aromāta pildītā telpā. Tā man gribētos teikt par to, kas notika sestdien, 7. decembrī, pils kolonu zālē.

Pulksten 11.00 ievadlekciju sāka divas jaukas pasniedzējas no Rīgas — Latvijas Universitātes (LU) lektore Diāna Timofejeva un privātās sākumskolas "Kolumbs" skolotāja Gunta Bite. Tā nebija tikai runāšana, bet arī darīšana. Mēs, četrpadsmit sieviešu (diemžēl tikai sieviešu) grupa, taisījām jaukas, neko nemaksājošas, jebkuram gadījumam derīgas kartiņas. Mētājāmie ar saplēstiem

papīriem un priecājāmie kā bērni, bet pēc tam papīra gabaliņus saspraudām uz kociņiem, radot daudz jauku eglīšu. Katrai uz mājām tika līdzī arī mēģenīte ar kārtās sabērtām krāsainām smiltīm (veidojām katru pati). Un šīs mēģenes vispār nevar neizdoties, tāpēc visām bija liels prieks aiznest mājās tādu smukumu, kas neatpaliek no maza mākslas darba. Šajā dienā mēs jutāmies kā mākslinieces.

Tas ir tikai mazs ievads. Nākamgad būs turpinājums — semināru cikls "Cilvēks — Daba — Kompozīcija". Papildus kompozīciju veidošanai no dabas materiāliem pasniedzē-

jas stāstīs arī par krāsu, smaržu un dažādu zīmju ietekmi un nozīmi cilvēku dzīvē. Diāna Timofejeva saka: "Praktiskā darbošanās dabā un ar dabas materiāliem dod iespēju veidot plašāku un dziļāku skatījumu uz dabu un tajā notiekošo. Vācot dabas materiālus, skolotāji veido atbildīgu attieksmi par savā tuvumā esošajām dabas vērtībām. Iepazīstamies arī ar dabas materiālu kompozīcijas teoriju un metodiskajām nostādnēm." Tāpēc D. Timofejeva visvairāk gaida skolotājus, kas šīs zināšanas un dabas izpratni varētu nodot tālāk skolēniem.

Kursi notiks četras reizes gadā pa divām dienām — pavasarī (marta beigās), vasarā, rudenī (septembra beigās) un ziemā (novembra beigās). Pēc labi padarīta darba varēs saņemt LU kursu apliecību.

Eiropas Savienības LIFE līdzfinansētā projekta "Zaļais novads 21" ietvaros tiek veidoti dažādi uzskatāmas darbības projekti. Viens no tiem ir "Dundagas zaļā pils". Tajā lieliski iekļaujas šis semināru cikls, kas dos daudz dažādu zināšanu "Zaļās pils" papildināšanai ar nosaukumam atbilstošām lietīņām. Viss pasākums ir paredzēts arī kā sadarbības projekts ar Rojas vidusskolu un Kolkas pamatskolu.

Ja kādu ir ieinteresējis šajā rakstā izlasītais, vēl var pieteikties! Zvanīt darba dienās pa tālruni 3232252.

Una Upīte

Skaidro lietpratējs

Joprojām apdraud difterija

Kopš 1993. gada Latvijā cilvēki aizvien vairāk saslimst ar difteriju, un no 1995. gada izsludināta difterijas epidēmija. Lai gan veikti plaši vakcinācijas pasākumi, no 1995. gada imunizēti tikai 60% pieaugušie. Tas nav pietiekami, lai apturētu epidēmiju. Pasaules veselības organizācijas ekspertu ieteiktais imunizācijas līmenis ir 90%.

Epidēmijas laikā ir saslimuši vairāk nekā 2000 cilvēku, vairāk nekā 200 miruši. Šogad reģistrēti jau 40 saslimšanas gadījumi, miruši septiņi. Visvairāk saslimušo ir vecumā no 30 līdz 59 gadiem.

Difterija ir infekcijas slimība, ko izraisa difterijas baktērijas toksīns, baktērijai nokļūstot uz cilvēka degu-

na vai rīkles gļotādas. Difterijas baktērija izplatās pilieni veidā, izelpojot vai ar siekalām — infekciozie pilieniņi izplatās šķaudot, klepojot, dzerot no kopīga trauka un kopā smēķējot vienu cigareti. Tātad cilvēkiem ļoti viegli saslimt.

Slimība vairākumā gadījumu sākas pakāpeniski un dažu dienu laikā progresē, izraisot rīkles iekaisumu un mērenu ķermeņa temperatūras paaugstināšanos. Difterijas baktērijai raksturīga plēvjainu atlikumu veidošana tās apmešanās vietās. Dzīvībai bīstamas ir difterijas komplikācijas, kas galvenokārt skar sirdi, nervu sistēmu un nieres.

Cilvēkiem, kam nav imunitātes pret difteriju, slimība noris smagi un, arī atbilstoši ārstējot, mirstība ir

5 — 10% gadījumu.

Imunizēti cilvēki var nedēļām ilgi būt baktērijas nēsātāji bez jebkādam redzamām slimības pazīmēm, apdraudot tos, kas nav imunizēti.

Galvenais veids, kā pasargāt cilvēkus no smagas saslimšanas vai pat nāves, ir vakcinācija. Vakcīna ir ļoti efektīva un aizsargā gandrīz ikvienu, kas vakcinējas pēc paredzētās shēmas. Daudzās valstīs veiktie pētījumi gan liecina, ka inficēties ar difteriju un slimot vieglā formā var arī vakcinētie, bet tad nenovēro nopietnos sarežģījumus. Imunizācijas mērķis ir izveidot cilvēka organisma neuzņēmību pret infekcijas slimībām. Specifiskā imunizācija ir visie darbīgākā infekcijas slimības novēršanai.

Vakcinizēties pret infekciju var par brīvu. Pieaugušajiem, kas nav vakcinēti pret difteriju, jāveic pa-

matvakcinācija, kas sastāv no 3 devām — 0 diena, kad ievada 1. poti, 1 — 1,5 mēnesi pēc pirmās devas ievadīšanas un 6 — 12 mēneši pēc otrās devas ievadīšanas, pēc 5 gadiem ir jāsaņem balstvakcinācija ar 1 devu.

Šā gada 9 mēnešos pirmā pret difterijas pote veikta 32%, otrā — 24%, trešā — 23% un revakcinācija — 51% apmērā no plānotā. Pieaugušo vakcinācija nav apmierinoša. Valsts ir izdarījusi visu — nodrošinājusi bezmaksas vakcīnu un vakcināciju, daudz paveikuši ģimenes ārsti, tomēr iedzīvotāji joprojām nerūpējas par veselības saglabāšanu.

Rūpēsimies paši par sevi un sabiedrību!

I. Klauša, Sabiedrības veselības aģentūras Tukuma filiāles epidemioloģe

Cīmos

LAUKMUIŽA

Beidzot mūsu ceļojumā esam nonākuši pie ciema, kas robežojas ar pagasta centru. Kā atceras *Dzintaru* saimniece Aina Pūliņa, viņas vecāki pa jokam savu ciemu sauca par priekšpilsētu. Tuvums Dundagai acimredzot to dara atšķirīgu. Par ciemu daudz vēsturiskas izziņas materiālu. Laukmuižai, ko varētu dēvēt arī par jaunsaimnieku ciemu, tikpat kā secen pagājusi izsūtīšana. Arī pašlaik šajā vietā vairāk dzīvības nekā pagasta nomalēs. Tā kā vēstāmā daudz, tad izņēmuma kārtā stāstu par Laukmuižu tikai iesāksim, bet pabeigsim nākamreiz.

PĒC F. ĪVNIKA DUNDAGAS PAGASTA APRAKSTA

Jaunsaimniecības: *Apari, Bišu māja, Dzintarkalni, Graudupe, Grīvāni, Grodnieki, Kļavnieki, Lejasozoli, Liepiņi, Līdumnieki, Mežmalnieki, Ozolbirzes, Sauleskalni, Savīnlejas, Spītiņi, Strautnieki, Tīrumnieki, Ūdriņi, Upeslīči.*

Sadalīta bij. Laukmuižas kalpu māja *Mežvīstas: Mežvīstas, Grīvāni, Dzintarkalni.*

Mazmāja uz neatsavinātās zemes: *Dzintari.*

Laukmuižas mežniecība, Dundagas virsmežniecība, Upeskalniņi, Liepgali.

Laukmuiža — Ostenzakemu īpašums — pēc zemes reformas.

Jaunā dzelzs laikmeta līdzeni ģindeņu kapi Laukmuižas grants bedrēs.

V. Salnais, A. Maldups. Pagastu apraksti. R.: 1935.

TAUTAS SKAITĪŠANAS DATI
Ventpils apr. Dundagas pag., 1941. g.

<i>Apari</i>	Miķelbrenčs Kārlis
<i>Bišu māja</i>	Apse Krišs
<i>Dzintari</i>	Dzintars Fricis Ludevigs
<i>Dzintarkalni</i>	Grīvans Ansis
<i>Graudupes</i>	Varevs Janis
<i>Grīvāni</i>	Grīvans Vilhelms
<i>Grodnieki</i>	Grinbergs Fricis
<i>Kļavnieki</i>	Šteiners Kārlis
<i>Kristlību tvaika dzirnavas</i>	Kristlībs Pēters
<i>Lauciņi</i>	Grīvans Arturs
<i>Lejasozoli</i>	Frīdenbergs Kārlis
<i>Līdumnieki</i>	Šmitmanis Roberts
<i>Liepgali</i>	Kviesis Eduards
<i>Liepiņi</i>	Dubravs Kārlis
<i>Mežmalnieki</i>	Undavs Jānis
<i>Mežvīstas</i>	Faulbaums Ernests
<i>Ozolbirzes</i>	Tālbergs Paula
<i>Sauleskalni</i>	Brūvers Kārlis
<i>Savīnleja</i>	Paeglekalns Rihards
<i>Spītiņi</i>	Kārklīšs Kristavs
<i>Strautnieki</i>	Paeglekalns Emīlija
<i>Tīrumnieki</i>	Altmanis Kārlis
<i>Ūdriņi</i>	Kristjāns Īvans
<i>Upeskalniņi</i>	Krūkens Fricis Eduards
<i>Upeslīči</i>	Vestmanis Alise (Brīvības ciems)

LVVA 1308. f. 15. a. 3017., 3018.1.

SENENOS LAIKOS

Priekš kādems trīsdesimt adar vairāk gadems apakšes, netāl no Dundags pil, kād pār verst uz diensvids pus, ās Kārtkaln, netāl no Sabdags dižcēl, kas iet us Vent, bi tāds maza diķš, kur pilskungs bi lics ielaist tāds dārgs zelt zuiņš. Viš tur gribe pielikt sārg klāt, le neviens nedābt tos dārges zuiņš izsagt. Bet kad tur klātnes nebi nekād māj, tad pilskungs salīg vien vīr, le tas apkārt to diķiņ sāk nocirst tos krūms un mež, tad kungs viņam līdzs tur ustaist maz mājiņ un viš tur vārs dzīvot un sargt tos zuiņš. Tas bi ziem, tā us pousers pus, pa gavņem, tas vīrs tur sāk pa dienām iet, cirst to līdam. Mājs viņam no to viet bi gandrīz kād jūdž nost. Papriekš viš, pa dien iscirtes, vakrēs gāj uz mājām; bet arvien vairāks us pousers pus viņam vairs netīk ik vakrēs iet us mājām,

nakts palik tsāks un viš palik turpat pa nakt gūlt. No zarem un skujam ustaise tād nojumiņ, uskūr priekšē lab ugiņ un tad nosmetes turpat pa nakt gult. Bi godigs, dievticīgs vīrs. Netāl otrpus to dižcēl ir tas Karatkalns. Apseides pi to ugiņ, iscep sov ēriņ gabliņ, poeids vakriņš, sataises guļsviet, paliks skujs apše un pagālē, usjem sov vec kažociņ vīrs, viš apsgulstes pi to ugiņ tik tuj, ka tas viņ tā sild, ka viņam nesalst. Pamets krust us pagāl nospūdzmes: “Dies, Tēs, Dēls, svēts Gars, stāv mon klot!” Viš apsgulstes un peic kād maz laiciņ asmieg. Nakt bi skaidrs un brangs sals; bi pliksals, us ceļem nebi nekāds sniegs, gar malam un pa plāv gan vare broukt a ragem, bet pa dižcēl nekā; tur brouc a ratem, kā rībe vien un ceļš bi nobroukts puslīdž gludans. Vīrs us pusnakt atsmotes, ugens puslīdž isdziss, viš to puslīdž sačokre, le gaišāk deg, un pats sildes klāt. Te viš iesklouses, ka no Dundags pus viens brouc pa dižcēl, ka tas tē klusē naktē tik skald vien. Vīrs par to neko, le brouc, pa dižcēl jau brouc avien. Bet kad tas piebrouc pi to līdam, kur viš pa dien cirts, tad viš dzird, ka tas brouces griežes no to dižcēl zeme, brouc tēs zares iekše, tā ka tas tik

■ Muižas virsmežniecība (*Aizvēji*), 1911. g. Foto no Kubalu skolas-muzeja

sprukst vien, un brouc tiešam us viņ skuj būd un riktīg piebrouc klāt, ās paš to ugiņ. Vīrs skaidr redz: div mell zirg, mell rat, mell kučers seid priekše un mell kungs rates iekše. Vīrs skates pār pa to ugiņ pār us tiems zirgams, us to kučer, us tiems ratems un us to kung, saliek roks, nospūšes un tad iesauces: “Ak, tu mans mīles Kungs Šēss, kas tie par kungem, kas pa paš naktsvid te brouc!”

Us tiem vārdēm kučers sakustan grožs un zirg a visem ratem, kučer un kung a jon no to pakalniņ zeme un tē diķe iekš, tā ka ūdiņ tik noburbļe vien. Vīram, to vis redzdem, iskrej čougiņ vien cour gāj un visēm kaulēm, — nevar nemaz vairs gūlt un āsmigt, un nav vairs isteics, kā viš to vel atlikš naktsbrīd pavades.

Latviešu pasakas un teikas, I-XV sēj. Pēc Anša Lerha-Puškaiša un citiem avotiem sakopojis un rediģējis prof. P.Šmits. R., 1925-1937.

XIV 15. lpp. 8. Ventpils apr. Dundagas Kubeles skolā, pier. Ernests

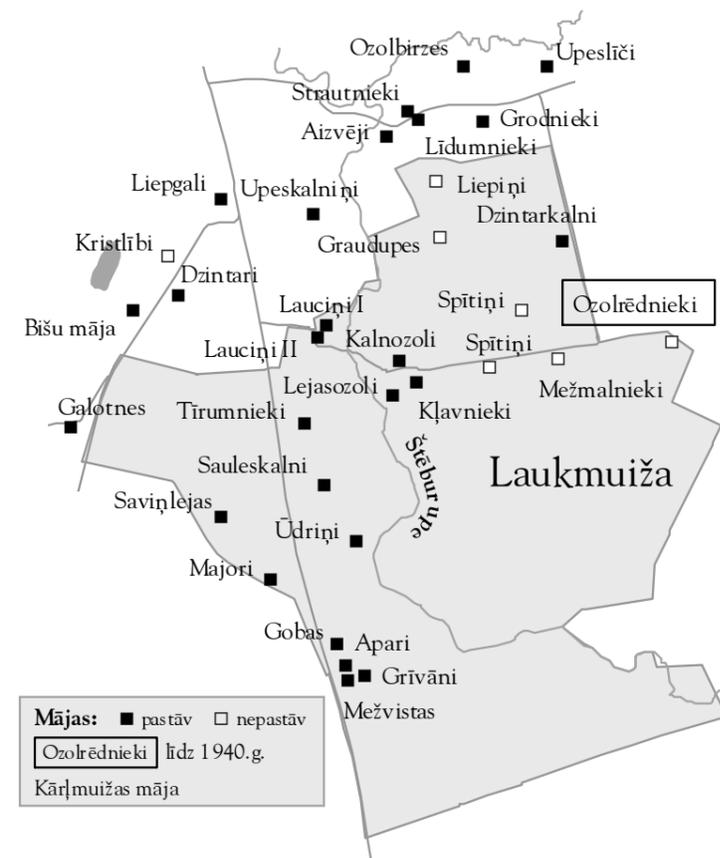

Dinsbergis.

Gabaliņi no manas dzīves
jeb kāda puslatvieša un mazcilvēka dzīves stāsts.

Autobiogrāfija no T. Dzintarkalna — Zaudmana (1932)

1888. gadā tēvs pārdeva zirgus, aitas, gotenas, ratus, ragavas un aizgāja uz Laukmuižu par stālmeisteru. Šo vietu tēvam bij iegādājis Kalnmuižas vagars, tēva radnieks Balodis. Šīs trīs muižas — Dundangu, Laukmuižu un Kalnmuižu — apsaimniekoja pats Dundangas barons Kārlis fon der Osten Sakens, bet viņam bija priekškungis; it kā ministru prezidenti, bet pa šīm muižām rīkoja muižkungs Leienbergs. Katrā muižā bij savs vagars, kas gandrīz katru vakaru ieradās pie Leienberga, ziņoja par padarītiem darbiem un apsprieda, kas uz priekšu darāms. Laukmuižā bij divpadsmit kalpu, trīs ērbeģos katrā pa četri, un pāri par 20 zirgu, kas bij jākopj tēvam un vēl vienam puisim. Katram kalpam (arī tēvam un vagaram) muižā mitinājās divas govīs, tad vēl lielajā laidarā bij muižas govīs, ko kopa moderis ar divām meitām. Dzīvojam muižas lielajā istabā. Tur vēl bija staļļa puīša un mežkunga Eihenhorsta meitas gulta. Gala istabā dzīvoja vagars (uzvārdu neatmi-

— Saimnēc, šoreiz pētīks, danke, — viņš pieceldamies teicis, bet saimniece pirmo reizi mūžā redzējusi cilvēku, kurš var tik daudz uzņemt savā vēderā uz reizi.

Helvīga kundze nebija nekāda labā saimniece. Kad saņēma algu, tad bij pa acu, pa galvu, tad cepa un vārīja no rīta līdz vakaram, bet drīzi vien vajadzēja sajot vēderus, jo vienmēr tā turpināt nevarēja. Tad nāca uz “bauuru” galu aizņemties šo un to.

Citādi dzīvoja vecais Eihenhorsts. Visiem bij atklāts noslēpums, ka viņš trakā kunga ārļaulības dēļ. Reiz viņš pat Diž Kārlim teicis: — Tu, Kārlīt, ar mani nemaz tā nebramējies, man uz Dundangu vairāk tiesību nekā tev.

Viņam bij gluži laba alga, resp., žēlastības maize, lielāka nekā Helvigam, bet darba pavisam maz. Lai gan skaitījās par mežkungu, tomēr viņa zināšanā bij tikai viens pats mežsargs — Tūlis. Viņam bij ceturta sieva, un šī viņu mocīja. Ja tik kas nav prātams, tā tūlīņ ģibons klāt, un vecajam “Ēkinorstam” bij lielas daļas, lai sievu uzceltu no miroņiem. Viņam bij divas meitas. Kristele — gluži veca jumprava, laikam palikusi no pirmās ļaulības, kas citu neko nedarīja kā gulēja, ēda, dzēra kafiju, adīja un lasīja romānus. Un tā mūžu dienu. Otra meita bij jaunāka. Kā dzirdēju runājam, tad ap 27 gadus veca. Tā baidījās palikt vecmeitās, redzot ik dienas tādu ērmu kā Kristeli savā priekšā. Un Adīle saderinājās ar mirstošo Dundangas aptiekaru (Horlaheru). Viņa teica: — Labāk jauna atraitne nekā veca meita.

Ļaulības notika Laukmuižā. Brūtgāns gulēja gultā, jo pacelties vairs nevarēja, un brūte bij nometusies uz ceļiem pie gultas. Tā mācītājs viņus uz mūžu sasaitēja, tikai brūtgāns pēc dažām dienām nomira.

Arī vagars — pasesns, vecīgs vīrietis — vienmēr gāja ar pīpi zobos un spieķi rokās. Reiz naktī bij gājis laukā, bet plītes istabā pakritis un vairs neuzcēlās — nomira ar trieku. Pēc šī vagara ataicināja šurp no citurienes vietā.

Laukmuižā tika uzturēts liels bars kungu aitu, kas bij pārlabotas sugas, ne vietējās. Tīri izskatījās pēc merinu (merinosu) sugas. Bij lielas, baltas ar rudu galvu. Tēvs ar muižkungu bij nolīdzis mani par aitu ganu. Alga bij samērā laba un darbs bij viegls. Aitas bij jāgana pa vecu āboliņa lauku, vēlāk pa rugājiem, un tā cauru vasaru līdz

rudenim. Kad rudenī sākās slapjās dienas, tad aitas vairs laukā nelaida un man bij laiks atkal skolā iet. Aitas pa lauku ēda gluži rāmi, un es varēju atkal diezgan izlasīties.

Skolotājs Liepiņš bij viens no pirmajiem, kurš Dundagā iegādāja velosipēdu. Bij viņam vecmodes tipa (pēc mūsdienu uzskatiem) ar vienu ļoti augstu riteni un otru daudz mazāku. Un tā nu, tērpies melnās drēbēs, Liepiņš uz sava “velna pēdas” brauca pa lielceļu uz Kublas skolu pie Dreiberģa vai Adamoviča rādīt savu jauno mašīnu. Braucienā redzēja vecais Ķirsis, kurš, pie vistu mājas aiz muižas laukiem iebrīdis kartupeļu vagās, tīrīja tās no nezālēm.

Kas tad tas tik ātri kustas pa lielceļu? Tas būs pats “nelabais”, domāja Ķirsis un pieplaka zemei. Jā, skrien garām kā vējš uz savāda daikta, kāds var būt tikai velnam, un gar meža malu nozūd Sausteres ciema virzienā.

Vakarā Ķirsis stāsta mājiniekiem, ka redzējis pa ceļu skrejām pašu nelabo, bet dēls sāk smieties. Tas savā mūžā bij daudz ko pieredzējis, bij cauri taisījis Krievu — turku karu. Viņš arī šo braucēju bij redzējis un sāka tēvam ieskaidrot, ka šinīs laikos jau tā cilvēks sākot braukt.

KARĀTAVU KALNS

Kārtavu kalns / Karatkalns / Kārtavkalns — kokiem, krūmiem apaudzis uzkalns (pie *Dzintaru* mājām. — A. A.) Senos laikos te kārti cilvēki. Vēlāk kalnā bijis izmūrēts liels pagrabs. (Pēc Ivara Abaja *Vietu atmiņas karte*, Dundaga, 1994, turpmāk VAK.)

“Pēc vecu ļaužu nostāstiem, senos laikos Karātavu kalnā tikuši mocīti un notiesāti dzimtsilvēki, no kam arī cēlies nosaukums Karātavu kalns. Tur atradušās karātavas un moku stabi.

Vēlākos laikos tur ierīkoti lieli kartupeļu pagrabi, kuri kādus 65 gadus atpakaļ nodeguši (ap 1865. g.).

Fricis Īvnieks.

Dundagas pagasta apraksts, 1933.

“11. maijā 1595. g. uz Dundagas mācītāja cienījamā Jāņa Drimeliāsa taisnīgo pieprasījumu viņa zemnieks Janns Kortīņš apcietināts un pils cietumā iemests. 13. maijā noturēta kakla tiesa, uz kuru ieradās sūdzētājs Mācītājs.

Pirms dažām dienām viņš izgājis pastaigāties uz ieraudzījies, ka viņa biš-

koks, kas tepat netālu no kakla tiesas atrodas, bijis apzagts un pilnīgi tukšs. Viņš šur tur aptaujājies un dabūjis zināt, ka šo zādzību ir izdarījis neviens cits kā viņa baznīcas zemnieks Jans Kortņiņš, un tamdēļ arī līcis viņu apcietināt un tiesai nodot aiz sevišķiem iemesliem:

- 1) viņš visā pils tiesā pazīstams kā atklāts bišu zaglis;
  - 2) viņi jau vairākkārt ir bēdzis no šī kunga novada;
  - 3) viņš ir veikls bišu kāpējs, kas savu amatu pieprot un jau agrāk ņemts darbā priekš bišu kāpšanas;
  - 4) šis koks izzagts tikai neilgi pēc Lieldienām;
  - 5) no šā laika viņš redzēts pastāvīgi ar sasietiem drēbju aizsaiņiem, gatavs katru acumirkli laisties lapās;
  - 6) pa to starpu Kortņiņa sieva vairākkārt bijusi mācītājmuižā un ar cienīgāti par šo lietu vairāk lāgiem runādama, tiktāl ielaidusies, ka bijusi ar mieru medu samaksāt, ja tikai viņas vīrs, mācītājs, ar to būtu mierā.
- Reizē ar to viņš lūdza, lai apsūdzēto kā nākas noklausīna, un, ja viņš liegots šai zādzībā, to piespiest atzīties ar spīdzināšanu.

Apsūdzētais kopā ar sievu noliedz visu sūdzību ar visiem apstākļiem.

Sūdzētājs uztur spēkā savu taisnīgo prasību, uzrādīdams lietas patiesos apstākļus.

Tiesnieki atzīst, ka apsūdzētais pie patiesības izsacīšanas piedabūjams ar miesas soda palīdzību un mocot pratināms, kamēr viņš visu izstāsta.

16. maijā apvainotais Kortņiņš ir no bendes soda tomēr uz moku sola mests, kur muižkunga, tiesas skrīvera un tiesnieka Šmidta klātbūtnē ir spīdzinot pratināts un atzinies:

- 1) viņš tiešām esot minēto biškoku apzadzis un medu bodes zellim pārdevis;
- 2) viņš arī pagājušo rudeni mācītājam apzadzis divus biškokus;
- 3) un arī Jurim Šmidtam vienu;
- 4) šos Miķeļus no savējiem biškokiem arī vienu, pie kam no ceturtdaļas izbūvējis mucu medus;
- 5) visos šajos kokos viņš uzkāpis ar sfīgas palīdzību.

Pēc tam tiek atkal turēta tiesa.

Sūdzētājs — kā tas redzams no šīs pratināšanas un brīvprātīgas atzīšanās, tad apsūdzētais ir viens priekšzīmīgs zaglis un tamdēļ pēc taisnības sodāms.

Apsūdzētais lūdza pēc zēlastības.

Tiesnieki atzina, ka viņam savu jauno darbu dēļ jāsaņem pelnītā tiesa, un citiem par atbaidošu piemēru viņš sodāms no dzīvības uz nāvi tādā kārtā, ka viņam vispirms bende uzgriezīs nabu un to izritinās ap apzagto un sūdzībā minēto biškoku, pēc kam to uzkārs pie augstākām karātāvām.

Pēc tam nabaga grēcinieks no jauna tiek ieslodzīts un trešā dienā pie grēku nožēlošanas pielaiests.

19. maijā pēc vietējas parašas tiesa sanāca no jauna, vēl reiz skatīja cauri sūdzību un apstiprināja spriedumu.

Apsūdzētais Dieva dēļ lūdza viņam atlaist pirmo sodu un tikai viņu uzkārt, jo viņš varot mirt tik vienā nāvē.

Šo viņa lūgumu ievēroja, pēc kam bende to tūlīt izpildīja, pakārdāms noziedznieku pie augstākā staba, jo viņš bij apzadzis savu kungu un pie tam vēl baznīcas mantu.

(*St. P. Zeitschrift, d. dr. Jahrg. 2 B, 1h*).

Ulrihs fon Šlipenbahs ir atradis Dundagas arhīvā veselu rindu tiesas protokolu, sākot ar 1589. g., kas sniedz mums spilgtu ainu par tiesas iekārtu 350 gadus atpakaļ fon Bīlova kunga novadā, Dundagas pils tiesa sastāvēja no paša soģa fon Bīlova, pilskunga Švarca, muižkunga Blomberga, skrīvera Froinda un 11 tiesniekiem, starp

kuriem daļa bij vācu amatnieku, bet otra daļa saimnieku un stārstu. Šī pils īsā laikā bij pasludinājusi kādus 20 nāves spriedumus. Uz pus loksnes atrodas viss protokols: apsūdzība, nopratināšana, spriedums un viņa izpildīšana.

Šādu "ātras un taisnas tiesas" spriedumu Dundagas pils tiesā bij daudz, un mūsu priekšā aiziet uz karātāvām, rata un bendes blūka vesela virkne zemnieku un svabadnieku, kas ziegušies zādzībās, nepaklausībā, kūdīšanā, izvarošanā un citos grēkos. Piedevām

■ Lejasozolos dzīvoja Frīdenbergu ģimene, kur auga trīspadsmit bērnu. Paulas Frīdenbergas 90 gadu jubilejā pirms pieciem gadiem Aizputē sapulcējušies bērni: stāv Maija, Daniels, Rebeka, Marta, Ziedonis, Kārlis, Ruta un Dina, sēž Gaida, mamma Paula un Gunārs.

Foto no Ziedoņa Frīdenberga albuma

šo protokolu izrakstu (skat. iepriekš) tamdēļ, lai pārliecinātu, ka:

- 1) pils tiesās par sodu piespriedējiem bij pašu zemnieku priekšstāvji,
- 2) ka viņi sprieda tiesu vēl 16. gs. beigās pēc savām ieraduma tiesībām, jo bišu zaglim izritināt iekšas ap apzagto koku bij vecs Baltijas iedzimto likums."

A. Švābe. *Latvju kultūras vēsture. 1. sēj. Sabiedriskā kultūra. 1. d. Dzimts satversme. R.: 1921.*

Aina Pūliņa (Dzintare), dz. 1930. g., dzīvojusi *Dzintaros* no 1930. līdz 1944. g., no 1949. līdz 1952. g. un no 1992. g. līdz šim laikam: "Karātavu kalnā esot sodīti jūras laupītāja Dāvida pēcteči. Soda veids bargs — laupītājam piesita zarnu pie koka un tad dzina ap koku apkārt, kamēr tā izrisinās.

Papa brālis Kārļonkuls reiz Karātavu kalnā atrada galvaskausu.

Man vēl nebija desmit gadu, kad es tur pusdienlaikā redzēju spoku — melnu garu sievu. Sabijos un skrēju mājās.

Baronu laikā tur kartupeļi glabāti.

Manā bērībā Karātavu kalnā apmetās čigāni. Demers viņiem tur atļāva zirgus ganīt, un čigāni ne viņam, ne mums ko zaga. Mamma vienmēr čigāniem atdeva vecākas drēbes. Mūs čigāni aicināja vakaros pie sevis. Visapkārt kulbas, teltis, ratī, lukturi, čigāni spēlēja un danco.

Vēl ir nostāsts, ka pie kalna dzīvojusi balta kaziņa, kas pratusi runāt. Reiz uz *Dzintariem* atnāca skolotāja ar audzināmo klasīti, lai pastāstot. Man toreiz bija Dore. Bērni ierauga kazu un skrien sajūsmā klāt. "Kāpēc kaziņa nerunā?" viņi vēlāk prasa. "Bet jūs barā metāties klāt, kaziņa no bailēm zaudēja valodu."

Te ir Dundagas pacēlums, bet Karātavu kalns varbūt ir augstākā vieta pacēlumā."

Bišu māja

Muižas laikā te bijusi barona bišu drava, tuvumā dzīvojis arī dravnieks. Saimnieks Krišs Apse, ceļot māju (ap 1925. g.), paredzējis te iekārtot baptistu draudzes saiešanas namu (VAK).

A. P.: "Bišu mājā barona laikā atra-

dās bišu drava. Latvijas laikā to nopirka Apsu ģimene. Viņiem bija divas meitas, viena apprecējās ar Zuju, kas strādāja sīrupa fabrikā. Zujs bija labs pianists, mani vecāki sūtīja pie viņa mācīties klavierspēli. Zuja ģimene vēlāk pārcēlās uz Rīgu. Padomju gados kādu laiku namā bija baptistu baznīca."

Varu piebilst, ka mans vectēvs Jānis Auziņš savulaik nopietni apsvēris iespēju nopirkt *Bišu māju*. Bet tā arī palicis pie saviem *Mālejiem*.

Par [Kārlī] Kristlību

tā viņš noud krāj un aizgāj pie brāļiem Kalniņiem pirkt dzirnavs. Bīdel iekārt viņš pirk, viss tos valčs, grūbgaņģ pircs ir. Nu pulk iznāk, vairākem tūkstošiem latem nāk. Nu viņš vis parād, ko viņam vajg pirkt tur.

Tas Kalniš pras tā viņam: "Bet Kristlīb kungs, kad ta jūs vares samaksat? Tur tokš septiņ vai astoņ tūkstoš lat nāk. Kad jūs samaksas man to?"

"Pag, pag," viņš teic, "pagaidiet, kamēr es jums noskaitis."

Tas veikalveds Ķiršteins ir no Dundag. Kalniš pras tam Ķiršteiņam, vai pazīst šo vec ar tiem co-urem kurpem.

"Jā, jā," viņš teic. "Tas samaksas."

Un no tiem lupatam tin un tin āre to noud un tūlīt samaksa viss. Kalniņ brīnījies. Kur šim nabagam var but tād noud. Un kur viņš to noud ir dabujs.

Tas veikalveds teic tā — tas ir mūs brīnumcilvēks. Tas noud neizmeta un māk noud glabat.

Tā viņš uztāise dzirnavs. Vāc laike viņš to guļkatl nopirkt vel no Ventspīl. Dzirnavs dzīn, gater pielik klāt. Vēsel fabrik bi iekša. Ja viņš būt šodien, viņš but miljonārs. Gater pa priekš bi, pareiz, jā. Šodien kolhozam nav kur groud malt.

A. P.: "Kristlība dzirnavās mala rupjos miltus, tur bija arī zāģētava. Kristlībām bija tvaika katla dzinējs. 1940. gadā to visu nacionalizēja. Einštāli ir Kristlība pēcteči."

PAR MUIŽU

Ernesta Ābola raksts "Savs zemes stūrītis", *Banga, 1995. g.*

Līdz pirmajam pasaules karam Latvijā katram muižniekam piederēja vidēji ap 2000 hektāru zemes. Vienam muižniekam iznāca tikpat daudz, cik apmēram 1000 zemniekiem. Kristians Ostenzakens, Dundagas majorāta pēdējais īpašnieks, valdīja pār apmēram 70000 hektāriem (20 tūkstoši lauksaimniecībā izmantojamas zemes, 50 tūkstoši mežu un purvu). Dundagas majorāts bija vislielākā muiža Baltijā un platības ziņā lielāka par vienu otru pirmskara Vācijas firsta valstiņu. (Majorāts — muiža, kas mantošanas kārtībā nav sadalāma, bet nedalīti pāriet dzimtā vecākajam, lai saglabātos veco muižnieku dzimtu varēnība.)

Ar agrārreformas likumu senā netaisnība beidzot tika izlabota. Asinis, kas bija lietas zemnieku nemieros un 1905. gada revolūcijā, tika gandarītas. 20. — 30. gados zemi savā lietošanā un vēlāk īpašumā ieguva vairāk nekā 1000 Dundagas pagasta jaunsaimnieku ģimeņu.

Bet kas notika ar Ostenzakenu īpašumu? Lielinieku nošautā Kristiāna dēli nebija tieši piedalījušies Bermonta bandās pret Latvijas neatkarību, un likums tādiem mantiniekiem atļāva 50 ha no *Laukmuižas*. Savu īpašumu Teodors Ostenzakens izrentēja un pats Dundagā nerādījās.

Kara laikā Dundagā reiz bija parādījies kāds no Ostenzakeniem. Vairāki cilvēki viņu redzējuši, ar viņu runājušies. Runājis latviski, laikam bijis kāds no Kristiāna dēliem. Zaļa ūte galvā, spalva pie cepures, izskatījies it kā mednieks. Veikalā esot teicis: jānogrūž tās suņu būdas, kas saceltas uz mana tēva zemes.

(*Veronika Freimute, 1991. g. febr.*)

No Ivāra Abaja
Vietu atmiņas kartes

Muižas kalpu stallis — muižas saimniecības ēka; kūts. Stalli lietojuši muižas kalpu mājā dzīvojošie.

Muižas piedarbs — muižas rija; drupas.

Muižas siernīca — muižas siernīca; iekšiene pārbūvēta, apdzīvota.

Muižas stallis — drupas.

Muižkunga māja / Laučiņi — muižas pārvaldnieka māja; pārbūvēta, apdzīvota.

Herta Tiese (Freimute), dz. 1918. g. *Deguņos* (Pācē), no 1984. g. dzīvo *Laučiņos*: "Ostenzakenam piederēja 14 muižas, Laukmuiža bija viena no tām. Šeit [Latvijas laikos] dzīvoja Hercenbergs. Kad viņš nomira, tur saimniekoja cits vācietis — Demers. Atceros, kad Demers veda pienu, viņam vienmēr bija spalva pie cepures un viņš allaž kaut ko [latviski] dziedāja. Hercenberga pēctece pirms nedaudz gadiem tieciemojās, kundzes ar sirmām galvām. Līdzi bija tulks. Bet viņas saprata latviski bez tulkošanas. Es stāstīju, kur kādreiz brūvēja alu, viņas labāk atcerējās: — Nē, te ne, otrā galā!

Te, kur es tagad dzīvoju, Laučiņos-2, kādreiz bija kunga siernīca."

A. P.: "Laukmuiža atradās aiz tagadējā autoservisa — balta mūra māja ar klētīm un kūti. To apsaimniekoja baltvācietis Demers. Mūri vēl joprojām saglabājušies. Labajā pusē, kur tagad redzami garas akmeņi ēkas pamati, bija kūts. Ciema nosaukums varētu būt cēlies no muižas.

Tā bija ļoti laba saimniecība, ar seklo kūti, ar šķirnes govīm, un pie katras govīs savs uzraksts klāt. Zirgi ganījās Karātavu kalnā.

Demera meita Zigrīda bija mana draudzene. Nezinu, vai Zigrīda maz vāciski runāja. Demeri 1939. gadā repatriējās."

Ziedonis Frīdenbergs, dz. 1928. g., no dzimšanas līdz 1950. g. dzīvojis *Lejasozolos*: "Demers apsaimniekoja 100 ha. Viņam bija visas lauksaimniecības mašīnas. Demers atšķīrās pēc apģērba — mednieku hūte galvā un interesanta fraciņa, ar šuvumu, mugurā. Mums, zemniekiem, tādas nebija. No Vācijas pie Demera brauca ciemos Ostenzakenu radi, arī puīši hitlerjugenda formās. Viņiem bija līdzi visādi šaujamie un karakuģu modeļi, tos peldināja upē. Mēs, ciema puikas, gājām skatīties. Vienīgi sarunāties neprātām. Kad Demers aizbrauca uz Vāciju, par pārvaldnieku atnāca Grīvans no Kaļķiem, viņš saimniekoja vācu laikā."

Turpinājums 7. lpp.

Cik mēs viens par otru zinām?

Citādie līdzās

Viņi ir tepat, bet mēs viņus maz manām. Lielum lielajai daļai par viņiem ir izveidojies savs, nemainīgs spriedums. Apmēram desmitā daļa viņu ir pagasta iedzīvotāji. Gandrīz visi šīs iestādes darbinieki ir dundadznieki.

Adventa laikā devos uz valsti valstī — uz Specializēto valsts sociālās aprūpes centru (SVSAC) "Dundaga". Gribēju savām acīm to redzēt un aprunāties ar direktoru Andreju Lankeli.

A. L.: "Gandrīz simtprocentīgi esmu pārliecināts, ka lielākajai daļai dundadznieku ir maldīgs priekšstats par mūsu iestādi.

Man pašam agrākos gados bija līdzīgi. Uzskati mainījās, tikai sākot šeit strādāt pirms pieciem gadiem. Jā, šeit ir slimi cilvēki, bet — cilvēki. Viņi ir atklātāki un godīgāki par mums, pārējiem. Viņus nedrīkst piekrāpt. Viņiem tāpat kā visiem vajag mīlestības. Viņiem tā nepieciešama vēl vairāk."

Viss iemītnieku dēļ

Vismaz viena iemesla dēļ aprūpes centru pēdējā laikā pazīst. Šī ir iestāde, uz kuru droši var vest ciemiņus, jo nama apkārtnē kļuvusi par mājīguma un sakoptības paraugu. Neapšaubāmi, tas ir liels Vijas Purmales nopelns. Un Andreja Lankeļa nopelns, kas sapratis — ir vajadzīga daiļdārzniece. Pēc manām uzslavām SVSAC direktors gan tūlīt steigšus paskaidrot: "Mēs neko nedarām balvu dēļ. Lai nāk pagasta vai valsts komisija, viņi paskatīsies un aizbrauks. Bet mēs te paliekam, strādājām, dzīvojam. Tādēļ cenšamies sev radīt tādu apkārtni, lai būtu skaisti paši. Te ir mūsu iemītnieku mājas. Viņi pietiekami labi izprot skaisto, lai gan sākumā mazliet bažījies, kā klāsies puķēm un košumkrūmiem. Neviens neko neposta. Daudzi smēķē, bet teritorijā vairs neatradīsim sērķociņus un izsmēķus kā agrāk. Cilvēki pieraduši, ka dūmu uzvilkt drīkst tikai īpašā vietā. Man prieks, ka esam to panākuši. Pie skaistuma un kārtības jāradina dienā un uzskatāmi. Visi, kas vēlas, uzpošanas darbos var palīdzēt."

Labākās zāles pret garlaicību

Stingrā medīku pārraudzībā iemītnieki strādā. Pusstundu vai stundu, kā nu kurš. Par to atbild darba instruktors. Daži arī iet uz Dundagu pāris stundu pastrādāt. "Es to cenšos uzraudzīt, — lai mūsu iemītniekus neizmantotu kā lēto darbaspēku (diemžēl ir arī tādi cilvēki). Bet darbs ir ļoti svarīgs, lai īsinātu laiku, tas dod arī nelielu kabatas naudu," A. Lankelis skaidro.

"Kolhoza laikos mums bija sava palīgsaimniecība. Tagad, manuprāt, liela palīgsaimniecība nerentējas. Toties savām vajadzībām un cilvēku prieka pēc izdarām daudz. Šogad audzējam ķirbjus, sīpolus, sarkanās bietes, skābenes. Turgū nav jāpērķ.

Tas ir aprūpētāju ziņā — ko kuram atļaut. Malku sagatavo mūsu darbinieki ar iemītnieku palīdzību. Daži iemītnieki ziemā kurina krāsnis. Ir sievietes, kas uzkopj istabas. Vairbūt vienu otru reizi apkopējai pēc tam jāfīra no jauna, bet cilvēks ir darjīgs, mācījies, centies. Pie sienas mums ir darba grafiks. Katru dienu darba instruktors atzīmē paveikto, iekrāso rūtiņu vai pusrūtiņu — kā strādājis. Tas cilvēkus ļoti interesē.

Divreiz gadā prēmējam. Es rūpējos, lai ietaupītu šim nolūkam naudu.

Kopā ar darba instruktoru vērtējam darbu, cits iemītnieks saņem piecus, cits desmit latus. Ziemassvētkos pie mums ierodas vecītis ar dāvanām. Visi jau laikus mēcās pantiņus. Mums ir rosīga pašdarbība! Salavecis apciemot visus, arī dažus gulošos, un kat-

■ Andreja Lankeļa laikā SVSAC "Dundaga" piedzīvojis patīkamas pārveidības.

ram tiek kārtīga paciņa."

Ārpus konkurences

A. L.: "Pirms trim četriem gadiem notika pensionātu sacensības šahā un dambretē. Mūs neuzaicināja, mēs esam specializētie... Man pašam kopš jaunības sports sirdij tuvs. Vai mēs esam sliktāki? Mēs arī aizbraucām. Mūsu Eduards Derkevics dabūja pirmo vietu šahā, dambretē bijām ceturtnie. Par pirmo vietu piešķīra divas biļetes uz teātri Rīgā. Derkevics kopā ar sociālo darbinieku aizbrauca uz izrādi. Nākamajā gadā... mūs atkal neuzaicināja. Es piezvanīju rīkotājiem un jokojot vaicāju, vai viņiem bail, ka mēs vēlreiz iegūsim kausu? Tagad mūs aicina. Ne jau godalgas ir galvenais, bet līdzdalība."

■ Nodarbību telpā rit iemītnieku dienas.

Pilnasinīga dzīve

A. L.: "Mēs arī savā vidū rīkojam sacensības, tajās piedalās gan iemītnieki, gan darbinieki — šahā, dambretē, galda tenisā, ričuračā, domino, zolītē, šautriņu mešanā, pat cūkās. Arī darbinieki krīt azartā, neviens negrib zaudēt. Kā jūtas iemītnieks, ja viņš ir direktoru! Pēc tam ir svinīgā apbalvošana ar diplomiem un pārsteiguma balvām. Esam vienojušies, ka

tā būs katru gadu.

Ar Tukumu invalīdu biedrību sacensāmie komandu cīņā, esam izstrādājuši nolikumu.

Katru gadu mūs apciemo Liepājas leļļu teātris, šogad atbrauca arī Valsts leļļu teātris. Kā tam gatavojas un gaida!

Sadarbojamies ar Dundagas mākslas un mūzikas skolas mūzikas nodaļu, ar luterāņu draudzes kori, kas parasti uzstājas Ziemassvētkos. Brauc arī Dundagas pašdarbnieku grupa, ko vada Māriete Jurča."

Trīs iemītnieces reizi ceturksnī ar aprūpētāju piepalīdzību veido sienas avīzi. Gaitenī aplūkoju kārtējo "Zibeni". Saruna ar pavāriem (bet reiz bijusi intervija ar direktoru!), vārda dienu saraksts, kāda ceļojuma apraksts. Avīzē izlasu, kā iemītnieki ceļojuši uz Rīgu, tikušies ar Pepiju Garzeķi un redzējuši tuvplānā televīzijas zvaigznes Dagmāru Leganti un Valteru Krauzi.

Augšā un apakšā

A. L.: "Visas mūsu simt vietas ir aizņemtas. Valstī rindā gaida 6 – 7 simti cilvēku. Pirms trim gadiem jaunus iemītniekus uzņēmām paši, līdzko atbrīvojās vieta. Man reiz pārmeta, ka ņemot tikai savējos, draugus un paziņas. Es atjautāju: vai tiešām kāds domā, ka visi mani radi un draugi ir slimi? Tagad uzņem ar Sociālās palīdzības fonda starpniecību. Ja man brīva vieta, zvanu. Nāk cilvēki no Rīgas, no Daugavpils. Bet tas nav pareizi. Kāda mamma gribētu reizēm apciemot dēlu, taču nespēj no Daugavpils uz Dundagu atbraukt. Bet Kalupē arī ir pensionāts! Tāpēc neoficiāli esam vienojušies, ka pirmām kārtām ņemam Kurzemes iedzīvotājus.

Bez zālēm mūsu iemītnieki nevar iztikēt. Tās maksā aizvien vairāk, šizofrēniķiem vajag ļoti dārgas zāles, bet naudu šim nolūkam valsts nepalīdzina. Es katru gadu pārtērēju līdzekļus. Ko darīt? Kaut kam jānoņem nost... Man saka — jūs esat speciālās aprūpes iestāde, ko jūs par zālēm uztraucaties.

Kad atnācu šeit, bija tikai viens sociālais aprūpētājs. Tas nav nopietni! Mans galvenais uzdevums ir nodrošināt sociālo aprūpi. Kā vienam speciālistam tikt galā? Reizēm tiešām augšā nezina, kā apakšā dzīvo. Toties pamācīt prot, kā sacīt un kā dokumentos rakstīt. Oficiālā nostādne ir

tāda, ka jāraksta "klienti", bet man ikdienā labāk patīk sacīt "iemītnieki", jo šeit ir viņu mājas."

Tie, kas aiziet

Nav tā, ka simtprocentīgi visiem aprūpes nams kļūst par mūža mājām. A. L.: "Pa šiem gadiem četri vai pieci cilvēki atgriezušies ģimenēs. Tas var notikt tad, ja veselības stāvoklis cilvēkam stabilizējas un ir atbilstoša ģimene, kas spēj uzraudzīt un palī-

dzēt."

Cik cilvēku, tik likteņu, arī saslimstība, slimības smagums un izpausmes atšķiras. A. L.: "Harijam Bērteram ir vecuma demence. Mēs bieži aprunājamies par dzīvi, politiku. "Es tevi atceros, kad kolhozā strādāji,"

A. Lankelis:

"Jaunajā gadā vēlu satību, uzticību, mīlestību! Iejūtību, kas tik ļoti pietrūkst."

Harijs saka. Es viņu neatceros. Ērikam Vitolam no Laidzes ir epilepsija. Manas darbības laikā viņam tikai vienreiz bijusi lēkme. Citādi — pilnīgi normāls.

Desmit līdz piecpadsmit iemītnieku šodien pat varētu iet prom. Bet — neviens no viņiem nespēj patstāvīgi iztikēt. Viņiem šeit nav jāsaskaras ar ikdienas problēmu gūzmu. Viņus aizved mazgāties, zvans aicina ieturēt maltīti, nav jālauza galva, ko likt galda."

Brīvais režīms un kārtība

A. L.: "Visiem iemītniekiem ir brīvais režīms. Lai izietu no teritorijas, ir jāpiesakās māsiņai. Ja es aizliegta... viņi tāpat ietu. Labāk, ja atļaujam un zinām, kur viņi atrodas.

Protams, dažam labam ir kārdinājums iedzert. Tā ir problēma visos tamlīdzīgos aprūpes centros. Kā direktoram rīkoties? Mūsu darbā jābūt labam cilvēku pazinējam un diplomātam.

■ Ilze Dravniece tāpat kā pārējie iemītnieki atrod sirdij tuvāko nodarbi.

Būtībā jau iemītnieki ir atklāti, daudz godīgāki nekā parastie cilvēki, ar viņiem dažkārt ir vieglāk strādāt nekā ar darbiniekiem. Kaut gan... arī iemītnieki mēdz būt špicbuki. Bija tāds notikums — anekdote iz dzīves. Ir mums puisis no Tiņģeres, tā ap trīsdesmit. Atnāk pie manis un saka: "Direktor, man ir dzimšanas diena, vai es varētu vienu aliņu nopirkt?" Mēs abi esam tikai cilvēki... Labi, es atļauju. Man prātā neienāca, ka viņš nopirks divlitrīgo plastmasas pudeli, īstu surogātu. Nuja, pudele viena... Pēc tam dažas dienas dzīvoja vemdams. Vēlāk sacīja — vairs ne!

Ir jau kādreiz atgadījies trādirīdis. Reiz sarunāju Uldi Šmediņu un Raimondu Bertu, abi policisti ieradās formās, aizveda trača cēlēju uz Talsiem. Paturēja vienu nakti nebrīvē. Nākamajā dienā vaininieks pārrādās skrobīgs. Tas iedarbojās uz citiem. Pēc tam sanāca iemītnieku sapulce, paši pieņēma lēmumu par kārtību. Tas ir ļoti svarīgi — ja paši nobalsos, tad tiešām būs miers.

Es zinu, ka citos pensionātos klājas grūti pensijas izmaksas reizē, pat algo policistu, kas trīs četras dienas dežurē. Negribu lielīties, bet mēs paši tiekam galā."

Ar saimniecisku ķērienu

Tikai piecus sešus gadus vecas fotogrāfijas spilgti atklāj šajā iestādē notikušās milzu pārmaiņas. Attēlos redzami iekšskati un izremontētās, sapostās telpas pašlaik — divas dažādas pasaules. Ir pat izveidota īpaša relaksācijas telpa, kur ikviens, arī darbinieks, var atpūsties vienatnē, tāpat pagulēt vai paklausīties mūziku. Ar gandarījumu direktors piemin šogad nomainīto jumtu, kas izmaksājis vairāk nekā 20 000 latu. "No daudz kā atteicāmie par labu jumtam!"

Patiesībā ar līdzekļiem SVSAC nebūt nav spoži (par zālēm jau teikts). Bet Lankeļa kungs prot saimniekot. Tikai viens mazs piemērs. Iepērkot maizi no kombināta un iztiekot bez veikalu pakalpojumiem, iestādei izdodas ietaupīt ap 150 latu mēnesī. Droši vien direktoram līdz kolhoza gados uzkrātā pieredze (Dundagā Andrejs Lankeļis dzīvo un strādā no 1986. gada), bet galvenais ir ieinteresētība un cilvēcība.

Radiofikācija un Ginesa rekorda cienīgas dejas

A. L.: "Kad sāku strādāt, man neveda mieru viena doma — mūsu telpas vajag radiofīcēt! Apjautājos kādā Rīgas firmā, man paprasīja 3 500 līdz 5000 latu. Dārgi! Atcerējos paziņas Kandavas radio rūpnīcā, aprunājos, viņi visu izdarīja par 1200 latiem. Tagad visās istabās var dzirdēt radio. Bibliotēkā atrodas vadības pulsts. Liekoties skan "Radio 2", bet reizēm aprūpētāja pastāsta par politiku, kādu anekdoti, apsveic jubilejās, palasa pasakas — tās ļoti patīk.

Viens iemītnieks, pēc tautības čigāns, ir kā uzburts uz dejošanu. Atradis partneri, vasarā dejo pagalmā katru dienu no rīta līdz vēlam vakaram. Ginesa rekordu grāmatas cienīgi! Ko viņi iesāktu bez radio?"

Skaitļi un fakti

Ēka celta ap 1914. gadu, te ir bijis veco ļaužu pensionāts, psihiski slimo pensionāts. Padomju laikos vienā ēkā kopā mitinājās veci ļaudis un psihiski slimie. Tad Laucienā uzcēla veco ļaužu pensionātu, no Laucienas te pārcēla psihiski slimos un iestādi 1993. gadā nosauca par SVSAC.

A. L.: "Visas 100 vietas ir aizņemtas. Vīriņu un sieviešu skaits gandrīz uz pusēm, no 18 gadiem līdz sirmam vecumam. Vecākajam bija 94 gadi. Dundadznieku ir apmēram desmitā daļa.

54 darbinieki, no tiem deviņi sociālie darbinieki vai aprūpētāji. Psihiatrs brauc no Talsiem, bet galvenokārt te strādā pagasta iedzīvotāji.

No katra iemītnieka pensijas valsts patur 85 %, pārējos 15 % saņem iemītnieki. To nosaka likums. Katram uz rokas mēnesī iznāk no 2 līdz 8 latiem atkarībā no pensijas lieluma.

Esam valsts iestāde — viena no 31 Latvijā. Iespējams, ka nākotnē nonāksim pašvaldības pārziņā. Par to gan pārāgri spriest, to lems valdība. Bet mēs ar Laicāna kungu jau esam aprunājušies, lai notikumi mūs nepārsteigtu."

* * *

Nesen pasaules tīmeklī — internetā — izlasīju apzīmējumu "garīgi citādie". Vai nav tā, ka tieši viņos, citādajos, spoguļojas mūsu būtība? Mēs esam vajadzīgi viņiem un viņi — mums. Tik vienkārši.

Alnis Auziņš

Aivara Miškas foto

Ne no maizes vien

Par spokiem, labdarību un Ziemsvētkiem

Slavenajā angļu rakstnieka Čārlza Dikensa Ziemsvētku spoku stāstā* ir epizode, kad pie saīgušā un drūmā cilvēka, vārdā Skrūdžs, atnāk divi džentlmeņi un lūdz ziedojumus trūkumcietējiem. Abi džentlmeņi gan iepriekš nevarēja zināt, ka saruna beigsies neveiksmīgi. Īgņu, misteru Skrūdžu, nespēja iežēlināt fakts, ka bija Ziemsvētku vakars un ka trūkumu visskaidrāk izjūt tieši tad, kad citās mājās gavilē pārpilnība. Viņu nespēja iežēlināt stāsti par nabadzīgiem ļaudīm, kas visu gadu dzīvojuši lielā trūkmā un Ziemsvētkos, tāpat kā visi pārējie cilvēki, vēlētos piedzīvot kaut vai mazliet no svētku prieka un spožuma. Tajā brīdī Skrūdža auksto sirdi nespēja satriekt nekādi argumenti, vismaz ne racionāli un emocionāli. Attieksmē pret labdarību viņš bija viengabalains, ko pats kodolīgi formulēja: "Es pats nepriecājos par Ziemsvētkiem un nevaru atļauties priecēt citus slauistus."

Labdarība kā tāda, protams, ir vecāka par neparasto Ziemsvētku

stāstu, ko rakstnieks sarakstīja 19. gs. vidū, it kā garāmejojot pieminot arī industriālās Anglijas problēmas — nabadzību, trūkumu, vispārēju postu, kas skāra ļoti daudzus cilvēkus tajā laikā. Stāsts manā atmiņā atsaucās tikai tāpēc, ka atkal ir Ziemsvētku laiks, un tad atkal runā par labdarību. Kāpēc gan tieši Ziemsvētkos mēs visvairāk runājam par labdarību? Vai šis laiks ir kaut kā īpaši piemērots došanai? Un, tā jautādams, es nonāku tikai pie vienas atbildes. Proti, atbilde ir jāmeklē kristīgās kultūras saknēs, kas sniežas līdz pat Ziemsvētku stāstam Jaunajā Derībā, kur Kristus bērns Bētleme silītē ir kā Dieva mīlestības vistiešākais apliecinājums pasaulei, izlīdzinot arī visas netaisnības plaisas.

Kas ir labdarība vispār? Vai tā ir līdzekļu, laika un enerģijas filantropija? Kam labdarība vairāk ir vajadzīga? Devējam vai ņemējam? Tā droši vien nejaudā tie, kas vienkārši dod vai ziedo. Tā ir viņu attieksme un viss. Sauksim to par došanas

prieku vai labas gribas apliecinājumu, — būtība no tā nemainās. Manuprāt, katram der sev pašam formulēt savu attieksmi pret labdarību — tādat pret ko tādu, kur mēs dodam, un apzināties, ka neviens cits mūsu vietā to nedarīs un ka tieši mūsu palīdzība ir nepieciešama.

Var arī runāt no cita apsvēruma puses, kad sakām, ka labdarība tikai baro tos, kas neko nedara sevis pašai labā. Un daļa taisnības ir arī tadā apgalvojumā. Bet pašlaik par to nerunāsim, jo šādas diskusijas neatklāj labdarības īsto jēgu.

Atceros savu teoloģijas studijas gadu Heidelbergas universitātē. Reiz aizgāju uz tikšanos ar bijušo EKD (Vācijas Evaņģēliskā Baznīca) vadītāju bīskapu K. Engelharda kungu. Viņš bija aicināts runāt par savu pieredzi, arī par misiju, ko Vācijas Baznīca rīkoja kādā no Āfrikas zemēm. Vācijas Evaņģēliskā Baznīca bija ieguldījusi ļoti prāvus līdzekļus misijas darbā. Taču pēc ilga darba gadiem misijā nāca liela nelaime — plūdi, kas burtiski noslaucīja

no zemes virsas visu, kas bija būvēts un ierīkots ļaužu vajadzībām, — mājas, slimnīcas un skolas. Bīskaps Engelhards sacīja, ka tādās reizēs viņš sev ir jautājis, kā arī daudz domājis, kāda ir vispār nozīme palīdzībai un labdarībai. Un tad sacīja apstuveni tā: "Mēs palīdzējām cilvēkiem konkrētā viņu dzīves situācijā un nedomājām par rītdienu. Mēs vienkārši ticējām, ka tā bija jādara."

Mūsu sabiedrības attieksme pret labdarību vēl tikai veidojas. Varētu teikt, ka viena no sabiedrības veselības pazīmēm ir tā, ja ir cilvēki, kas pēc savām iespējām ziedo vai dāvā kaut ko no savas sirds labdarības vārdā. Nav pareizi vienmēr skatīties uz uzņēmējiem, kas pelna grūtā un smagā darbā. Tas ir jautājums par sabiedrību kopumā, cik esam jūtīgi pret citu vajadzībām un devīgi cietim. Labdarības pasākumos var iesaistīties ne tikai Baznīca, kam visupirms būtu jārada priekšzīme, bet arī skolu audzēkņi un skolotāji, dažādi pašdarbības kolektīvi un katrs atsevišķais cilvēks par sevi.

Avīze iznāks pēc Ziemsvētkiem un lasītājs "Dundadznieku" turēs savās rokās, kad svētki būs pagājuši. Cik lielā mērā svētki bija piepildīti

ar labdarību? Vai par labdarību atkal runāsim tikai nākamgad? Gribētos, lai ne tikai Ziemsvētki būtu tas laiks, kad mēs par to runājam, jo tad labdarība kļūst par ārišķību un svētku piedevu. Manuprāt, labdarībai jāklūst par ikdienas sastāvdaļu un līdzatbildību.

Ir gada beigas. Es vēlos pateikties visiem labas gribas cilvēkiem šeit pat Dundagā un ārpus Latvijas par sniegto atbalstu draudzei, ar kuru palīdzību Dieva mīlestības vēsts ir gājusi pie daudziem cilvēkiem. Ziemsvētku laiks ir īpašs, un ir vēlēšanās tik daudziem pasacīt paldies.

Un vēl. Es visiem iesaku izlasīt brīnišķīgo Č. Dikensa Ziemsvētku spoku stāstu. Tas ir stāsts par cilvēku, kas iemācījās svinēt īstus Ziemsvētkus pēc tam, kad viņu vairākas nakts pēc kārtas apciemoja spoki... Visiem priecīgus Ziemsvētkus!

Mārcis Zeiferts,
Dundagas evaņģēliski luteriskās
draudzes mācītājs

* Čārlzs Dikenss. Ziemsvētku dziesma prozā jeb Ziemsvētku spoku stāsts. R.: Klints, 1998.

Dzeja Dundagā

Vārdi "Dundaga" un "dzeja" sākas ar vienu burtu. Dažādos laikos abiem šiem jēdzieniem bijušas ciešākas vai vājākas saites, bet pavisam jau laikam nav pārtrūkušas nekad. Gadumijā neklātienē satiekas vidusskolas pašreizējā audzēkne un 1949. gada vidusskolas beidzējs — zaļā jaunība un sirmais.

Dzeja Dundagā turpinās, un gan jau turpināsies arī viss pārējais.

Arnolds Auziņš

* * *
Aiz apvāršņiem ziemas saule
slīd žigla,
Nakts Saulgriežos — tumša un gara.
Es brīnos, no kurienes zilganā miglā
Tāds gaišums cilvēkos staro.

No zvaigznēm tālām un sirdīm tuvām
Mums gaisma dvēseles apņem.
Visu, kas zaudēts, un visu, ko guvām,
Mēs ieraugām Ziemsvētku sapņos.

Kāpj debesīs lūgšanu dievišķā dvaša,
Un svētsvinīgs brīdis ir dabā.
Kā pasaulei visai un arī man pašam
Šo mieru un klusumu glabāt?

* * *
Ar karstām asarām eglē raud svecēs,
Bet mums toties asaras žāvē.
Kā bērniņā ciemos nāk Ziemsvētku
vecis

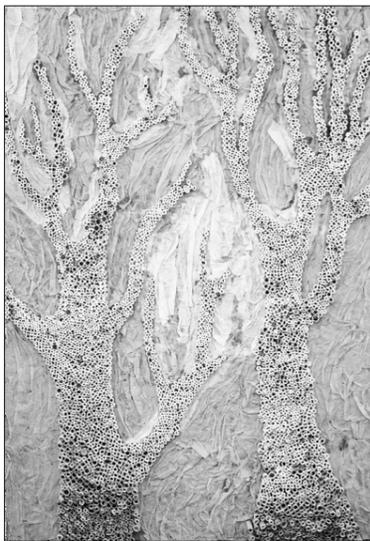
Un mieru dvēselēm dāvā.

Vairs pasaule nešķiet kā bēdu leja
Un dzīvot neliekas baismi —
No debesu augstumiem sirdīs un sejās
Spīd zvaigžņu tālīnā gaisma.

* * *
Turies, dundadzniek, un cīnies,
Pats sev esi pretinieks!
Tas ir Ziemassvētku brīnums,
Kad no sūpēm izaug prieks.

Domāsim tikai gaišas domas,
Tumsu mēs atvairīt varam,
Lai Dievs spēj labi saredzēt
Un nepaiet Dundagai garām!

* * *
Lai piepildītos visi sapņi
Un lai tu labāks kļūtu pats!
Lai prieks kā rīta gaisma apņem,
Lai Jaunais gads ir bagāts gads!

Zanda Neparte

* * *
Nodzēs gaismu un ieklausies čukstos,
Čukstos, ko klusums tev saka!
Ieklausies pulksteņa klusajos tikškos,
Dzirdi, kā pukst maza sirds!

Gaismas puķei ļauj uzziedēt laukā,
Laukā, kur gaismu tik redz...
Ļauj, lai brīnums uz brīdi ver
plaukostas,
Un brīdi lai miers visu sedz.

■ Lūk, daži darbi no Dundagas mākslas un mūzikas skolas mākslas nodaļas audzēkņu izstādes.

Pirmais sniegš

Sniedzīņš krīt klusi,
Zeme tik balti apsnigus.

Kamīnā deg uguns liesma,
Ārā skan pasakaina dziesma.
Pirms brīža zeme bija salta,
Tagad tā cukura balta!

* * *
Drēgnos rudens debesos,
Apsnigušās lapu kaudzēs
Nosalusī laime dus
Pieticīgos palagos...
Un nav neviena,
Kas gūni kurtu
Un sasildītu dvēselīti...
Un nav neviena,

Kas klēpī ņemtu
Un mīļi, mīļi apmīļotu...
Tā nosviesta šai aukstā salā
Tik niecīga, tik prasta,
Jo visu tā ir devusi
Tiem lišķiem, kas to prasa.
Bet nu, kad savu guvuši
Un laimē dzīvojuši,
Tie savu laimes devēju
Tā — tukšu — aizmetuši...
Irst debess, un gaisma iespīd klusi,
Iet garām rudens lapu kaudzēm
Līks, nosirmojis vīrs
Un paņēm stingo dvēselīti
Sev līdzī — debesīs!

Sākums 5. lpp.

Par Kļavniekiem

Auseklis Šleiners, dz. 1925. *Kļavniekos*, tur dzīvojis līdz 1954. gadam: "Mans tēvs Kārlis desmit gadus bija nodienējis cara armijā, piedalījies Pirmajā pasaules karā — tieši kara darbībā gan ne, jo bija vezumnieks. Pēc revolūcijas viņš atgriezās dzimtenē, nezinot, ka te vēl ir bermontieši. Pie Daugavpils viņu paņēma ciet, astoņus mēnešus viņš pavadīja vācu gūstā. Stāstīja, ka esot ēdis lāču kājiņas.

Bijušie karavīri saimniecības izlozēja. Frīdenbergam, kas nokļuva mums kaimiņos, laimējās dabūt mūra ēku, tēvam tika muižas kalpa māja ar mantelškursteni vidū (nojauc 1960. gadu beigās, tagad tur bedre) un divas saimniecības ēkas. Vienā muižas kalpi bija

turējuši cūkas, otrā — govīs.

Tēvs apprecēja sievu no Vidzemes. Mamma bija iedomājusies, ka Kurzeme ir bagātāka. Bijām četri dēli. Mūsu saimniecība bija labi nostādīta, iegādātas visas lauksaimniecības mašīnas.

Tēvam bija labas ražas. Tie, kas dzīvoja paviršāk, zemi laikā neuzara, ziemā zirgus nodzina, balķus vedot, tam klājās švakāk. Undavs bija krāšņu mūrnieks, viņam zemes darbi nepatika.

Cilvēki sadzīvoja ļoti satīcīgi. Kad alus bija izbrūvēts, tad viens pie otra gāja ciemos. Jāņus lielākoties svinēja *Dzintarkalnos*, viņi bija lustīgāki. Bet tā pulcējās *Kļavniekos*. Paši bijām muzikanti, mamma spēlēja dažādus instrumentus. Brālis Vilnis prata vislabāk."

Par Lejasozoliem

A. Š.: "Ēka bija celta muižas kalpiem, un nekur tuvāk apkaimē nezinu tiem laikiem tik labiekārtotus dzīvokļus. Pakavveida mūrētājā namā pirms ieejas bija diezgan dziļa velve, un katrā divas durvis. Kam dzīvoklis bija pret upi, tam bija ļoti skaisti. Katram iedzīvotājam virtuve un liela istaba.

Kad Frīdenbergs ieguva māju, viņš pusi nojauc. No kalķiem mūrēto ēku varēja izārdīt, ķieģeļus Kārlis pārdeva un tā samaksāja lielu daļu zemes rentes."

Z. F.: "Tēvs pusi ēkas noārdīja un ķieģeļus pārdeva. Ventspilī tos izmantoja kādas vidusskolas celtniecībā. Toreiz ēkai bija viens stāvs. Jau barona laikos namā bijusi elektrība. Līnija nāca no Dundagas. Strāva gan bija vāja, jo plūda pa dzelzīs vadiem. Manā

bērniņā elektrības vairs nebija, bet ulmaņlaiku beigās tēvs iegādājās VEF vējģeneratoru, kas ražoja strāvu. Visam ciemam elektrību ievilkā krievu laikos, pēc Otrā pasaules kara.

Mēs *Lejasozolos* dzīvojām ap divdesmit cilvēku — bērni, vecāki, vecvecāki. Tēvam bija laba saimniecība, un toreiz ar naudu viņu nemētājās. Ja vajadzēja burtnīcai naudu, tad tēvs pārskatīja, vai pierakstīta pilna. Kad glītrakstīšanā bija jāievēro baltā maliņa, tad mums prasīja, kāpēc neraksta lappusi pilnu.

Tēvs mums, bērniem, neatļāva pa citām mājām, pa ballēm staigāt. Vecāki bija Vasarsvētku draudzē, atceros, ka braucām pie Vērpējiem [uz Sumburciema *Jaunmālējiem*].

1970. gados *Lejasozolos* gribējām pārdot, bet, kolhoza elektrīkim metinot,

aizdegās jumts. Pēc tam kolhozs uzcēla ēkai otro stāvu. Brālis Kārlis māju pārdeva tikai šogad. Zeme mums tur ir un mežs.

Maija Jānberga (Frīdenberga): "Mūsu mammai Almai tagad ir 95 gadi, viņa dzīvo pie manas māsas Aizputē. Mēs esam dzīvas piecas paaudzes. Vairāk gan satiekamies bērēs. Liela bija mammas 90 gadu jubileja, 73 cilvēki sapulcējās, un 17 tuvo trūka. Visi vienā dienā nesabrauca."

Alnis Auziņš

Autors pateicas par atbalstu raksta sagatavošanā Ivaram Abajam, Ziedonim Frīdenbergam, Maijai Jānbergai, Auseklim un Ivaram Šleineriem, Ainai Pūliņai.

Nobeigums nākamajā numurā

Raibs kā dzeņa vēders

Floristika uzplaukst no pacietības

Adventa laiks Dundagas vidusskolā iesākās 2. decembra rītā. Otrajā stāvā Ziemassvētku noskaņās ievadīja atbilstoša mūzika. Vairas Kamaras dramatiskā pulciņa dalībnieki iepazīstināja ar skatuves runas konkursam sagatavotajiem darbiem. Pēc tam skolas saime aplūkoja Marutas Šulces floristikas pulciņa meiteņu veidotos Adventa vainagus.

Izstāde iepriecināja gan ar tradicionāliem no skujām darinātiem apa-

ļiem vainagiem (piektklasnieču darbi), gan arī citu dabas materiālu izlietojumu ne tikai vainaga formā vien (septītklasnieču veikums). Aicināju pulciņa vadītāju, diplomēto Bulduru dārzkopības tehnikuma daiļdārznieci, pastāstīt vairāk.

Maruta Šulce: "Jau strādājot bērnu dārzā par audzinātāju, sāku domāt, kā likt lietā dabas materiālus. Ikebanas pamatus apguvu pie Valda Kalves, trīs gadus Dundagā mācījos floristikas kursus. Meiteņu floristikas

pulciņu vadu trešo gadu, un tik ilgi jau darbojas pašreizējās septītklasnieces. Vēl floristiku apgūst vairākas piektklasnieces un viena sestklasniece — pavisam kopā sešpadsmit meitenes. Pērn nodarbības apmeklēja arī viens zēns.

Meiteņu pieredze un spējas atšķiras. Tām, kas mājās jau kaut ko darījušas, ir vieglāk, bet arī viņām vēl jāmacās parafinēt un gipsēt. Floristika ir diezgan dārgs vaļasprieks. Jāpērk gan līme, gan dažādi palīgmateriāli. Pats galvenais sekmju priekšnoteikums tomēr ir pacietība. Tā vajadzīga, jau vācot dabā materiālus. Pieredzes trūkums izpaužas audzēkņu neprasmē novērtēt nepieciešamo daudzumu. Parasti viņām šķiet, ka būs

gana, bet vēlāk, veidojot darbus, bieži vien pietrūkst. Nekas cits neatliek kā pašai vienmēr gādāt materiālu rezerves. Reizēm meitenes kautrējas — kā es to visu nesīšu uz skolu, kāds vēl pasmiesies!

Izstāde nenoliedzami sapurina. Tad visas cenšas, izstādes laikā katru dienu pārlūko atsauksmju grāmatu, tad ar nepacietību gaida, kad savus darbus varēs rādīt mājiniekiem.

Floristikā var izmantot jebko, sākot ar banāna miziņu, jāatrod tikai istā vieta. Es materiālus meklēju dabā, rodu idejas floristikas un citos žurnālos, paturot prātā, kas bērniem piemērots, kādi materiāli pieejami plašāk. Citur Eiropā valda mode vienā kopmozcijā apvienot dažādas

atšķirīgas lietas, ko mums pagaidām grūti pieņemt. Mēs parasti kopā liekam viena veida materiālus — vai nu tos, kas no meža, vai tos, kas no jūras, u.tml., tā panākot vienotu noskaņu.

Reiz piedzīvojām jautri bēdīgu notikumu. Kāda meitene salīmēja vainadziņu ar zīlēm, bet pa nakti peļtās bija aizvilkusi prom. Pārveidojām darbu mazliet citādu! Vienmēr jārod izeja."

Novēlēsīm darba sparū meiteņiem, Marutai un visam Dundagas floristikas meistarū krietnajam pulkam, kā arī izstādes ne vien skolā, bet arī pilī, tautas namā un ārpus pagasta robežām!

Skolotāja Ernesta Ābola piemiņas vakarā

29. novembrī vairāk nekā pusimts cilvēku pulcējās Dundagas pilī, lai godinātu skolotāja, muzikālā audzinātāja un Dundagas hronista Ernesta Ābola piemiņu.

Vispirms dienā bija iespēja noskatīties video filmu par Dundagas kora 120 gadu jubileju. Piemiņas vakara iesākums reizē bija arī emocionāli vispiesātinātākais brīdis. Uz zāles skatuves kāpa... Dundagas pūtēju orķestris. Gadiem ilgi Dundaga nebija dzirdējusi tauru skaņas. Raitis Rērihs un Jānis Cirvelis, Aldonis Zumbergs un Ivars Šleiners, un vēl, un vēl — gan bijušie

dundadznieki, gan joprojām esošie. Šajā brīdī zālē nebija vienaldzīgo, un uz šīs siltās sēgas pagāja viss vakars.

Sveču gaismā dzijas kamolu — atmiņu kamolu — pirmā sāka ritināt skolotāja Rita Zemtiņa, pēc viņas Jānis Cirvelis, Elma Zadiņa, Velta Metena, Sandra Lielanse, dēls Valdis... Ikviens atcerēs izgaismojās kāda daudzpusīgās personības šķautne — pedagogs, jauno mūziķu audzinātājs, kolēģis, kaimiņš, tēvs...

Atmiņas mijās ar Dundagas jauktā kora dziesmām (diriģente Sandra Lielanse), sirsnīgi izskanēja arī draudz

kora grupas priekšnesums.

Gandarījumu noteikti guva gan dalībnieki, gan klausītāji, un šajā reizē tik stingra dalījuma nemaz nebija. Vakars vēl reizi stiprināja pārliecību, ka Ernests Ābols bijis viens no pedagogiem tautskolotājiem, — šis mūsu nācijai kādreiz tik svarīgais jēdziens diemžēl piemirsts.

Lai spēks un izturība visiem tiem, kas dažādā veidā turpina skolotāja Ābola iesāktu Dundagā!

A. A.

Gan acīm, gan rokām

No 11. līdz 13. decembrim pils kolonnā zālē dundadzniekus iepriecināja izstāde — tirdziņš "Pats savām rokām". Tajā piedalījās vairāki pagasta lietišķi dekoratīvo darbu meistari.

Māras un Ģirta Freibergu *stendā* ikviens varēja apbrīnot dižbiti. Tā gan nebija pārdošanai, jo ikdienā pilda savu darbu Laumu dabas parkā, bet ziemas spelgona atgriezies pie sava saimnieka. Acis piesaistīja arī iespaidīgas koka dižkarotes, kas tā vien prasījās iemērcamas sautētu

kāpostu bļodā, bet par Ziemassvētku tuvumu atgādināja piemēroti skaistumpriekšmeti.

Ar Ģirta Freiberga pavārnīcām savdabīgi sasaucās Edvīna Klēvera mazās koka karotītes un lāpstīņas. Vairākas autore uzstājās ar gadalaikam atbilstošiem adītiem cimdēm un zeķēm, kā arī ar vienmēr noderīgām tamborētām sedziņām un priekšautiem, — Anna Zīle, Rasma Berga, Mirdza Undava, Alma Zmija, Dzintra Jānberga un Baiba Vergina.

Apakeļlaiks

Cūkkaušen

Pa vasar, tad ju aizvēd kād sukan Bekon eksportam priēš angļem. Paš priekš sēv kāv kārtig nubārt spēk cūk, tad, ka uznāc pliksals, peic Mārtiņem.

Melle tumse uzvāre dižkatle ūdiņ priekš plucanšen. A krēsal atnāc no kaimiņem pārs vīr palīge nodurt un noplucant. Ja ju vepers bi kārtig nobārts, tad liet gāj āter un viegel, galvenes bi satecant asiņš bļode priekš asiņ paņčiņem un desam. Plucne liele, garēne ozalkok baļle, viegel ju nebi dābt veper tur iekše un āre. Tad uzlik uz kād izcelt klētsdūr un notīre no sare, kārtig nomazge, nogried kājs, gāl un izņēm iekšs. Astgāl nogried un pārsvied pār jumtam, le aug liels cūks.

Veces Mazes

Kamēr gāl izdziest, gāj iekše uzēst asiņ paņčiņš, tad palīg gāj uz mājām, sagriezt tēs vare viens pats. Sievs ķēres pe desam, tīre tos no ārpuss un iekšpuss. Ka gāl bi kārtig izdziest, tad krāme sālam baļle un lēj sālam virse. Saļme bi japatur lāb laik, spēks bi biezs — krustem plaukst biezsme. Ja kārtig neesāle un nenožāve, tad pa vasar palik dzeltans. Tas bi galvne pakod, ko eid līdz nākam rudiņ, ka tauk tece pa pasmaker līdz ķinn, nebi vis tāds rodmens ka tagad.

Ka dess bi iztīrts, tad sievs sadare asiņ, putrem un gālš dess, iztecne tauks, le tikt pe dradžem.

Peic cūkkaušen ju svaig gāl neredze līdz nākam rudiņ, ka nokāv kād aunel, tēls ju pārdēv žīdam.

Veces Mazes

Ko iepinam Adventes vainagā? Gaidīšanas gaismu.

Asaru sūrūmu.

Dienū sāpes un prieku.

No visa, ko sakrājīs gads

Mūža gājūmam.

Sveces izdegs.

Kas paliks katrā no mums?

Ludmila Japeniņa

Dundagas pagasta bibliotēkas Ziemassvētkos un Jaunajā gadā sveic lasītājus un novēl saglabāt vēlmi un prieku lasīt!

Aizslēgsim tikai uz mirkli sevī tās durvis, Pa kurām ikdiena staigā!

Atvērsim tās, kurās nelaužas troksņi un steiga, pie kurām sniegpārslu soļi skan!

Dundagas pils saime novēl miļus, gaišus Ziemassvētkus un veiksmes bagātu Jauno gadu visiem, kas atbalstījuši un organizējuši Dundagas pagasta kultūras dzīvi, un arī tiem, kas piepulcēsies mums nākamgad!

Vēlamies pateikt lielu paldies labvēļiem, kas līdzējuši mūsu iestādes darbībā:

Imantam Zingnikam, Valdai Bērentei, Mirdzai Pūpolbergai, Ievai Freimutei, Gatim Rallem, Dainim Blumbaham, Kaivai Jurčai, Artim Jāvaldam, Unai Silai, Sandrai Kokorevičai, Ilzei Driekai, Mairitai Podkalnei, Ilvai Kalmanei, Bāliņu ģimenei,

Natālijai Antmanei, Sanitai Veisei, Marekam Blumentālam, Raimondam Almanim, Sigitai Ķirsei, Antrai Valciņai, Tamārai Japsei, Skaidritei Mežzīlei, Lienītei Sirkelei, Marijai Mičulei.

Lai Ziemassvētku vecītis pacieļojas katrā Dundagas pagasta mājā!

PII „Kurzemīte” liele un mazie

Internetā: www.dundaga.lv/avize

Sējēja balva mūsu piensaimniekiem

Piensaimnieku kooperatīvās sabiedrības “Dundaga” valdes priekšsēdētājs Guntis Pirvits: “29. novembrī Dailes teātrī svinīgi saņēmām Zemkopības ministrijas un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas diplomu. Jāuzsver, atzinība par mūsu darbu izteikta visam piensaimniecības kooperatīvam, ne tikai pienotavai, jo

mēs aptveram apmēram piecpadsmit pagastus. Tas nozīmē, ka labi novērtēta kooperatīva biedru sadarbība, paju biedru pieaugums, arī piena ražošanas kāpinājums. Cerēsim, ka līdztekus atzinībai jutīsim arī patiesu kooperācijas atbalstu.”

A. A.

Aina Kriķīte

(7.05.1939. — 27.11.2002.)

Mūžgais

Skan mūžgais aiz Dieva auss,

Un mūžigo tu lūdies velti.

Savs katram rūgtais dzīveskauss,

Un ne jau tas, ko dievi zēli.

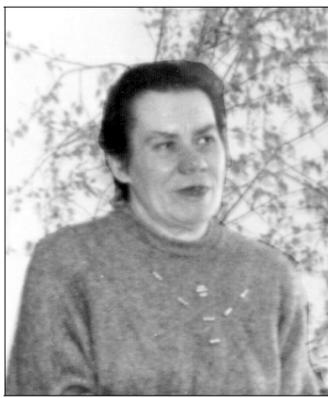
Un meklē gars un palikt grib —

Kur puķu sēklām patīk sēties.

Bet drīz tur arī izkaps zib —

Pret ziediem plāvējs atvēzējies.

Pēteris Jurciņš

Aina Kriķīte darba mūžu pavadījusi Dundagā. No 1968. g. strādājusi Nevejā par ciema padomes sekretāri, tad par kolhoza “Dundaga” dispečeri un no 1975. g. par Dundagas izpildkomitejas sekretāri. Pēc neatkarības atgūšanas līdz aiziešanai pensijā 1994. gadā A. Kriķīte bija pagasta sekretāre.

Arī pensijā būdama, spītējot slimībām, palika optimiste. Ainas erudīcija izpaudās, sekmīgi piedaloties dažādos konkursos.

Aizvadītajā vasarā Aina pieņēma Jēzu Kristu par savu Kungu.

Paldies Mārim Kriķītim un Mārītei Jurčai, kuri visu paveica, lai Ainu Kriķīti godam guldītu zemes klēpī Anstrupes kapos blakus mātei.

*Pagasta padomes vārdā Gunārs Laicāns
Pensionāru padomes vārdā Hilda Vitmane
Invalīdu biedrības valdes vārdā Jaurīte Freimute*

**I. u. Alsi piedāvā
izīrēt telpas ģimenes svinībām,
kāzām, bērēm.
Dundaga, Talsu ielā 14,
t.42450, 6421851.**

**Aina Kriķīte (1939)
Kārlis Freimuts (1944)
Eduards Andendorfs (1938)**

«Dundadznieks» Nr. 11 (13)
2002. gada decembris.

Dundagas pagasta padomes izdevums, iznāk reizi mēnesī, reģistrācijas Nr. 000702696

Redakcijas adrese: Pils iela Līkā muiža, Dundaga, LV 3270.

Redkolēģija: Gunta Abaja, Alnis Auziņš (redaktors, tālr.: 1-3232252, epasts: alnis@dundaga.lv), Uldis Katlāps, Sandra Dadze, Anda Felša, Gunārs Laicāns, Aivars Miška, Alanda Pūliņa.

Publicētie materiāli ne vienmēr pauž redakcijas vai izdevēja viedokli. Par datu pareizību atbild tos snieguši amatpersona, citos gadījumos — raksta autors, intervijas — arī intervējamais. Pārpublicēšanas gadījumā lūdzam atsaukties uz «Dundadznieku».

Iespiests Talsu tipogrāfijā.

Metiens: 600 eks.

Internetā: www.dundaga.lv/avize